Масса а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 2 (6100). | ШИНАР, 4 январь 1972 шу. | Мах 2 кап. | Газет арадуьлл 1923 шера дена

КЕРДАЧА ШЕРА—КЕРДА КЪАХЬЕГАМА КОТАЛОНАШ

ШУ ДИКА ДІАДОЛАДАЬЙ

«Грознефть» объединене чуйоагІача мехкадьттен тайп йоахача управленешта юкъе хьалха латтачарех цІ я «Октябрьнефть» НГДУ коллектив. Пятилетка хьалхарча шера план дика тІехкхоачийн а ел шера планал совгІа по дешкхар 45 эзар тонн мехкдаьтта, 11 миллион кубически метр газ. Дийнахьи буси доаккхаш дола мехкдаьтта дукха хІама ца эшаш шоза лакхденнад, хІаьта газ массехказа лакхъенний. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 102,9 процент кхоачашъяй цар.

Планал совгІа продукцеа реализаци ярах, хьадоаккхача мехкдаьттаген газаген дІабоде мах дохбарах, дукха геолого-технически мероприятеш чакхьяхарах паччахьалкхенна планал совгІа управлене мехкдаьттахоша дукхьаьа 11 бетта 170 эзар сом пайда бар. ДІадахача шера кхоалагІча квартала дахача къахьегама толамий итогаш йича цу управлене коллективана елар СССР мехкдаьтта промышленноста министерстван профсоюза ЦК-аи хьалхара ахчан преми карара-кара тела ЦІе байракх.

СССР профсоюзий 15 съезда сийлена накъабахара вай республике эггара хьалха инициатива дІе а йолаяь лакха декхараш тІаийцад цар. Из ди тІаккхачалехьа планал совгІа 4 эзар тонн «Іаьржа дошув» даккха лаьрхІад. Уж декхараш толамца кхоачашдергхилар къаьгга хьахьокх «Октябрьнефть» НГДУ ерригача районин инженерно-технологически службай, цхьаьний коллективаша укх шера хьалхарча деношка доахача къахьегама толамаша. Шоай задани тІеххоарца а еш хІаьалехьа цар даьккхад планал совгІа итташ тоннаш мехкдаьтта.

Къаьстта дика къахьег йига укх шера Цатуров Арманси Хащенко Петри карта латтача цкъоалагІчеи щоалагІчеи районии инженерно-технологически службай коллективаша. Ди тІехьа лаккхуш доагІа цар хьадоаккха мехкдаьтта. Цига хьинаре къахьегарца белгалъяьннай мастераш ий Дашков, Ананьев, Пронин, Дроздов карте латта мехкдаьтта доаха бригадаш.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ХЬОКХАМ ТЕЛАРАШ

«Грозэнерго» районни энергетически управлена предприятеш юкъе дайнаре къахьегамца белгалъяьнна я центральни ремонтно-механически завода коллектив. Пятилетка хьалхарча шера план хьанал массехк дийнахьа кхоачам а яь планал совгІа по [illegible] эзарах сома мехка товарий продукци. Цига капитальни ремонт мел яь тепло-агрегаташи турбогенератораши дикаш тІехдаьлеи оцена а луш дІайдар «Грозэнерго», «Дагэнерго», теплоэлектроцентралий энергетикаша. Уж теплош кхы а лакхъеш бола беш ба завода къахьегамхой укх денош. Социалистически ехье хьалха латт цига П. П. Стеценко, В. С. Черкасов карте латтача котельнии турбинии цехий коллективаш.

Х. СУРУДЖАНЦ.

КХОДАЬЧА ДОАГОРА ЧОТАХ

Тхьо шу совгІа ца я Грозненски локомотивни депо Должанский Анатолий Михайлович балх беш вола. Хьинаре къахьегамца дьаьккхад шийна сийна спорни пассажирски поездаш лелача тепловоза машинист. Цхьа моттиг шийна кхоачаш расписаногІа кхача оача по поезд дІе ца кхочий тіш. Нагахьа тІехьайнса скоро а пассажирски поезд цунга хьакхача шийна графикагІа ю ийча оача дІаккхоачаргІола гІулакх вІаштІехьдоаккх цо.

ХІара бетта кходаьча доагора чотах безе шуьн тІабола цхьа поезд дІайигара. Йола инициатива эггара хьалха хьаллаьцачарех ва из. Дукхьал дІадахача шера Грозненра Минеральные воды вахача станце кхачарца 18 пассажирски поезд дІе а юха а йигад дизельни доагор кхедир цо.

КарегІдаьлначох кхочийба Іеш вац из. Пятилетка шоллагІча шера 12-нел чухьаналла йоккха поезд дІа-юха йигтал дизельни доагори пятилеткагІа 60 поезд дІа-юха йигтал дизельни доагори кходе дош деад цо. Шийна дош [illegible] хьаьлла дош [illegible] ударни болх Должанско.

Г. АНОХОВ.

Гроэненски «Нефтемашинчасть» заводе дукха болхлой ба пятилетка хьалхарча шера план тІехкхоачаш. Царех ва слесарь-сборщик Ибрагимов Леча. Цхьа смена дІахьийтал цо шийна нормаш 140—150 процент кхоачаш ца еш. Иштта къахьегар баьхаш долаш коммунистически къахьегама ударник ала шийна ціе яьнна цунна.

СУРТА ТІА: слесарь-сборщик М. Ибрагимов.

ТЕШАМЕ «ПАРД» ЕЛЛАЙ

ДІадаха шу лаккхача къахьегама толамашца чакх а даьккха дика дІадоладаьд пятилетка шоллагІа шу «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Шера планал совгІа цар даьккхад 18 эзар тонна газгха «Іаьржа дешуви» кхо миллион совгІа кубически метр газ. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 2,6 процент тІехкхоачайтъяй. Хьадоаккхача мехкдаьттаген газаген дІабоде мах планагІа лаьрхІачул 1,8 процент лохбаьй. Из баьхьи долаш пачхьалкхенна планал совгІа [illegible] сома пайда баьй. Цу шера кхоаьт электроэнерги 1 миллион киловатт-сахьат я.

Уж толамий доахача белгалъяьннарий дика къахьегар [illegible] ремонт еча бурувлетта Исмаилов Исраила, оператора Агаповий Александра, Цурбанов Жабраила, Подгорний Григора, [illegible] Хизара, кхы дукхачар а.

С. [illegible],
«Сунжанефть» НГДУ [illegible] отдела начальник.

[illegible]
ЛОХА ЦА ЕШ

Лакхача къахьегама толамца цв накъабаьннаб карача шере тие совхоза хьаьбош лакхарел. Цхьайтт бетта кхоачашйир бола. хьаьн ферма коллективо хІаьна пачхьалкхенга шура юкхара пятилетка хьалхарча шере план. ХІаьта цу чакхдоалаш план 1000 центнер йолча 1280 центнер шура дІайийр цар пачхьалкхенна арранна пункташка. ХІара Іаттагара шере планагІа 2150 килограмм шикха езаш хиннача ферме гІоаке 2660 килограмм хьаккхар.

Ферма доярканта юкъе къаьхача социалистически ехье хьалхара моттиг Т. Исраилова хьаккхар. ХІара Іаттагара юкъера лаьрхІача цо хьакха шура 2900 килограмм хилар. Шоай балда тешаме лоха ца еш къахьегаш я ферма барт тайна коллектив хІанз а.

П. КОВЛАК.
Наурски района Ленина цІерагІча совхоза экономист.

Шу бутт ца кара ца Грозненска Первомайски улицагІа «[illegible]» цубоагІа № 6 доша ателье хьаййиз. Цу лаккхача ваха бахача хала дІабоала кри кхоачамне а цо арахьаш продукци а. ХІаьа цига арахьаш дола цхьаьнахьа чухьаьхьа дукхаллу бартлаш чахкаш чІоагІа хоаттеш дІашаш да. Цар хьашта дизаш кхоачашдара къоасам доаттабеча ателье хІамаш тегараш шин бетта план хаьал 6 дa хьалха кхоачашъяй. ПланагІа лаьрхІачул совгІа цар кхоачашабаь 300 сома мехьа заказаш. Белгалбаьнна дика къахьегаш ба цига баракъаш доалар Магомедова Марем, мастераш Дабаева Рая, Шапова Лейла, кхыбараш.

СУРТА ТІА: мастер Л. Шапова заказчицайа мех [illegible] йоала.

И. Плиева сурт.

КХЫ А ДИКАГІА КЪАХЬЕГА ЛЕРХІ

КПСС ХХIV съезда решенешка хьежжа оттаяь ийслагІа пятилетка ханал ах шу хьалха кхоачашъяра шерра социалистически ехь а йоаржаь къахьегаш ба Советски района «Сельхозтехника» къахьегамхой. Лакхача толамашца чакхдаьккхар цар 1971 шу. ИкхийттлагІча декабре кхоачашйир «Сельхозтехника» къахьегамхоша производства дерригача доакъошка ийслагІча пятилетка хьалхарча шера пачхьалкхен планаш. ВІаьстан балхаш района механизатораша тІехьа а ца бусаш агротехнически дикагІа йолча ханашка дІадоладалийтара, хІана берригаш шиз тІабахийта юртбахама техника тоаеш ба «Сельхозтехника» болхлой. ХІаьта хьокхаханаш лакха да.

ДІадахача шера валови продукци арахецара план 247 эзар сом хиннача 258 сома мехка яр арахийцар. ПланагІа 49,8 эзар сома пайда бе безача, 51 эзар сом хилар тІабена пайда.

ДІадахача шера йиълагІча квартале планагІа 25 трактор, 4 комбайн, 12 автомашен тоае езаш бар боахама къахьегамхой. Из план шу чакхдалалехьа пхийтта ди хьалха кхоачаш а яь, шу кхоачалуш кхы а шиъ трактор, йиъ автомашен аральккхар цар тоа а яь.

Иштта вІаштехьдаьннад «Сельхозтехника» болхлой иштта лакха толамаш даха? Эггара хьалха белгалдаккха доагІа 1970 шераца ийедача боахаме йоккха балха опыт, лакха говзал йола къахьегамхой дукха дуккагІа хилар. Из гІулакх дукхаденна да болхлой къахьегамцара моральни, материальни, безам совбаккхарца. Иштта, пятилетка хьалхара шу ханал хьалха чакхдаккхара лаьржача социалистически ехье лоттало хьаькхачоа карара кара тела цІе ыьнпел, ахчан преми лора. ХІаьта дикал лакха а йолаш планаа, графикал хьалха болх чакхбаьккхачоа ахчан преми лора. Цул совгІа хьалха оттадаьча тайпара хІара болхлочунна пачхаьлкхенна мьаьх дахча, кІора, йол елар. Дика эшатІехьдаьккхад «Сельхозтехника» къахьегамхой балха эшача гІирсаца Іалашбар а. Делаш да йолхлошка спецбарзкъаш. Бойх чакхбаьлначул тІехьагІа лувча моттиг я, кхыдараш.

«Сельхозтехника» коллективо юкъе шоай новкъостанга къахьегама масалаш а гойтаеш дика болх беш ва электросварщик Хаджимурадов Іусам. ДІадахача шера задане, план юкъера лаьрхІача 125 процент кхоачашйир цо. Механизатораша лакха мах бу Сулейманов Баудина тоальча оатхалий. Дукха ха я из слесаралла болх беш вола. Цудукхьа лакха я балха опыт, говзал. Цо Іомбаь, балхах кхетабаь дукха болхлой ба Баудинаца хІана къахьегаш.

Х. МАГОМЕДОВ.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Шерагара шерага лакха толамаш доахаш хьйоагІа Наурски района «Красное знамя» колхоза журий-товарий ферма бартайнна коллектив. ХІайча малагІча хьокхамашца, къахьегама толамашца накъабаьккхаб уж кердача шера?

Бийъ бІаь тхьаь бийъ беттан болаь етт, дукха Іаьсий, хулха лаьрхІа хкоаба хьайбаш леладеш тхьаь етт доарра, дукха бежа Іуй, кхыбола болхлой ба ферме къахьегаш. ИйслагІча пятилетка хьалхарча шера лакха социалистически декхараш тІаийцадер ферма коллективо. Цо лаьрхІайр, планагІа йиъ бІаь тонн доша дезача, пачхьалкхенга йиъ бІаь пхиъ тонн дулх доха, планал совгІа тхьо тонн шура йоаха, пхеа 2400 килограмм йолча хІара Іаттагара 2600 килограмм шура ишха, бІаь Іетта тІехьара 90 Іаса хьалкхеде.

Шоай социалистически декхараш тІехкхоачашдаьд ферма коллективо. Пачхаьлкхенга делхкад 412 тонн дулх. ХІаьта дулха лаьрхІа дІаденна доахан юкъера хоалл йхо бІаь килограмм а бенаш дуккагІа дараш боарамал совгІа тоадейна дар. Царна юкъе гІаьта долаш цаІ хьайба дацар. Социалистически декхарел совгІа дукха хІама ца эшаш, 180 тонна шура а дІаелар цар. ХІаьта пачхаьлкхенга шура йохьара план 17 сентябре кхоачашйир ферма къахьегамхоша. Цул совгІа белгалдаккха доагІа 1970 шера пхьа килограмм шура шикхарга 37 кенига дІаэ дала кердача пятилетка хьалхарча шера пхийтта кенига мах лаха ца хилар. Иштта толамаш хиларгІа района ферма коллективашта юкъе ялржача социалистически ехье хьалхара моттиг хьаккхар «Красное Знамя» колхоза ферма болхлоша.

Дика къахьийгар Іаьсий лелабешта я. ХІара бІаь Іетта тІехьа 93 Іаса кхедир цар. ХІаьта ферма бартайнача коллективо боахама бІаь пайда 130 эзар сом да.

Шин шерагІа хьалкхеха толамаш дац уж. Дукха къахьегаш, ций дІабеннаб ферма коллективо цу хьокхамашка кхача гІерташ.

ИйслагІча пятилетка керда шу доладенначул хьалхарча дийнахь дена тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара шерра ахь тьржар ферма берригача болхлошта юкъе. ХІара бетта итталагІча дийнахь ферма собране, доиркашта тоттадаьча дийнахь ахьа итог йора. Социалистически ехье котало даьккхача доиркана а, бежа Іуна а, Іаьсий лелабешта а, дІайна сом ахчан преми лора. ШоллагІа моттиг даьккхачарна — кхоккхалагІа сом хІаьта хьалхара моттиг хьаккхача къахьегамхой сийга ферма контора тІехкхашка ЦІе байракх дІайеара. Цул совгІа бІарччача бетта болх беш хиннача ГІалаташ дукхар, уж дІадахара кхыьнаш белгалдоахар, социалистически ехье кхайба къахьегар балха опыт юкъар.

Дика Іалашдаьб ферма къахьегамхой бола беча дайа ушарашка. Масала, спецбарзкъашца, ведарашца, хоаршца, иштта кхІаьр.

Цу гІулакхаша дукха новкъостал дир болхлой къахьегамара безам совбаккхара, дика лакха йир цар къахьегама овсарле. Цунна тешал ду укх фактаца. Цхьа доирка ца ферме доахангара шура аьхкара шера план кхоачам ца еш. ХІаьта социалистически ехье котальар хІара Іаттагара 3700 килограмм совгІа шура тьихе Алхазурова Ата. Нохч-ГІалгІай республика Лакхехьарча Совета депутата Килоева Любос, Курбанова Аружас, Ахмедова Бакитас, Батиева Катас хІара Іаттагара юкъера лаьрхІача 3600 килограмм совгІа шура хьаккхар.

Дика къахьийгар доахан доаждача бежа Іуна Васкиев Іалауддина, Имадаев Садулас, Хатуев Сулейманы, Батиев Абдула. ХІаьта Адуев Мохьмада дукха лаьрхІа хІаьба доахан пачхьалкхенга дІалуш дерригаш а юкъера доаха 310 килограмм а йолаш боарамал совгІа дерста дар.

Ферме баш бола бош вІаштІехьбаккхара чІоагІа Іалахьар, воркІ сагах латтача ферма совета хьакхалька гІулакхаш. Нагахьа ферман болхлочунгІра гІалат даьлча, иштта: доирка бехкагІа доахан ке деттаж дусе, е цхьанна бехьан а доахан къахьегамах бакха ца доагІаш Іайх, доахан дерригІа ца доаждаш, дуто, из гІалат дальлийтар совета засёдане тІавеш. Даьлнача гІалатага хьежжа бехк бора болхлочоа. ХІаьта ферма совета йоалагІча дешах баь социалистически книжка тІа дІа а йоьцийа, колхоза правлена тІалла дІабоалийтар.

Дисциплинаша дувзаденначарий совгІа дамдола дешаш а тайна ферма совето. Иштта, хьайхе хулар доаккхаш шоай хениа бадда ца боалІаш е доахан кхабара ханаш чакхача тайпара кхоачам ца еш, эшачул совгІа доатъар хьадеш, йоашка хьахеца коммунистически довзъар бежа Іуна, доарка доахаш дерриге дІа йа кхоачайтар. Уж [illegible] хІара дийнахь совета [illegible] графикагІа цхьаьнадаь ферма дежурств дергдолаш оттадеф. Дежурство декхарелде цар боккхий ферме хьабалкхалехьа ферме а хала, дерригача дийнахь ферме ваче балкхашта тІаьхьожаш лоттабе. Иштта, божа беттара, доахан рационага хьежжа кхабера, кхача балхашта.

Хьалха шин ахьа ноттар деттаз хола доахов. ХІаьта ферма партгруппа усальбера «Санпросвещение» ахча мет латтача доахана ловкъар дІадехьа дешаш хулар, кхы совгІа хала дар ферма заведующега, зоотехникана шиннаьа а тІаьхьожам лоттабе. Цудукхьа ферма совето соцаш бир деттаз йола доахан цхьаь метта вІашагІтоха. Из соцам чІоагІбир колхоза правлене я. ХІаьа шу гІулакхо тоаёйийтар шура шиккхара дІакхар дика лоаш.

— Шура яккхара из пачхьалкхенга йохьаяк ийслагІча пятилетка план дитъ шера кхоачашйир социалистически декхар тІаийцад тха ферма коллективо. Цхьаьбеттада из ха кхи а доацаь лерхІ оаха. Пятилетка план 1973 шера [illegible] бетта кхоачашбе дагахь да тха, — йоах ферме заведующе Хункарова Абуезида.

Боккха теркам тІабохийт ферма доиркай, бежа Іуй политически кхетам лакхбера, цар кругозор шерьяра, юртбоахамаца дукхаш бола балха керда опыт, говзал дІайовзийтара. ХІара дийнахь ІуйрийІа доахан дийттачул тІехьагІа ЦІера уголоке беседаш ю, газеташ деш ферма зоотехника Закриев Сайд-Іаьлас.

М. ХАМАТХАНОВ.

Сийнча-Кхерийга Іай

Массехк шу хьалха гуйра юкъеюодаше хоаслора Наьсарерча Сийнача кхерийгара довкъаш, аьлеш. Шоай доахан лаьхка юха фермашка Іа дахкха цІаболхар ших, шоай хІамаш хьоарча а йийя. ХІанз, Іай а наьха йовхал доалу укхаза. Іоа а хьалла а цІеиош тІа яйІача тунгалтех укха кІура гу. Іеха жІалеш хоз. ХІана тхо далда «Назрановский» совхоза чуттадаь хьайбаш кхоаба ферма царна юкъе бехкал я.

Шийна тайпара хоза хІамига юрт я тхо кхьачар. 10 дезал бах укхаза цІеча кирпичех дегтача цІеношка. Пхиъ база я хьайбаш чулаттаж. Цу чу а электрически сердал, телефон. Деша ха йола доахан хеладерий бераш интернате дешаш да.

Вийтта саг ва укхаза чуоттаьдулла кхоабача сиргІашта Іунал деш. Тележка тІехьа йола трактор, хьажкІаш оттІаю дробилка, уж фуъала йоаха машен, кхыйола болх хьабара эша техника я укхаза.

Мел еш доакъар Іалашдаьд. Укхазара бригадир Гадаев Альмад хоши ва шийна ханнахьа доакъар Іалашдара Іай мел воккхий. ДІаьхача ахкин, гуйрана Іохангар из йол хьакха, из хьагІулье, аргІаш даь дІаоттае гІертаж, силос чуйолла кьоагаш вІаштІехьдоахаж. Цудукхьа латт фермана гонахьа хоза тоалаь аьла, тіна аргІаш, 2100 тонна силос йоала кІоагашка. Іалашгьяьй шортта фуаьльха а ахказа а хьажкІаш, комбикорм, тух, кхыйола минеральни подкормкаш. Доакъара сагот де дезаш дац тхо, — йоахар Альмада. — кхыдола хІама-м де вІалла хала а дацар.

Укхаза Іа а даьхке бІаьсти лоамашка дут хьайбаш. ЧІоагІа дарогІа хул цига Іотlаккхета дудх. Іуйтта теле алаш, командировочник ахча, минеральни подкормкага бодз мах—дерригa а дІалаьрхІача 12 сом шара дахадац укх шера аьхки цига ІотІаккхийттача хІара дукха центнерага. Доккха беркат лу лоамашкарча альпийски зренаша: уж деза а дезаш шоашта дІатІагІертачоа. ДІадахача шера июнь бетта цига хьалъегаш юкъера лаьрхІача 120 килограмм мера дезал доацаш хинна сирГІалгаш кхо бутт а балалехьа 350 килограмм совгІа дезал долаш цІайоалайир.

Хьинар долаш нах ба укхаза кхахьегараш. Дукхача шерашка деша цу совхоза хьайбашта Іунал деш хьавоагІа скотник Джугутханов Джабраил. Шаьхача ахкана лоамашка хул из шийна хьайбай Іулаца. Іай юха Сийнача кхерийга воагІа. Иштта тешаме из болх лелабеш хьавоагІа цунцара скотникаш Оздоев Хасолта, Евлоев Халат, кхыбараш. Аькки лоамашка болаш шоай Іулапарча хІара хьайба дийнахьа буссе ІотІаккхета дезал килограммал тІех хулийташ чакхбаьлар уж.

Иштта къахьегаш дорста а деш хьайбашта Іунал деш боахк уж хІанз Сийнача кхере а.

М. ЗАНГИЕВ.

Октябрьски революцие орамах лаьча «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахой хьалййинкр селлаш Пролетбата цІерагІера клуб. Деша дош дохк а хеш Вьетнамски Демократически республикага бомбеш чуетта США фецаро тІема низам ... доладаларца дувзаденна Советски правительства ... заявлене ... тІаьхье бахьийбо уж.

ДІа а хебела а гуш да «Американски салтий, Іоарадоьла Вьетнамера», «Кулгаш тІа ма кхуьла Вьетнамана!» яха а кхайкхоле а дозунгаш.

Митинг хьаела «Старогрознефть» НГДУ парткома секретара А. Д. Горенкина.

Доаш ду Сийлахьбоккхача Даьй-мехка тІема довгІоахочоа, № 1 йолча РИТС воккхагІволча инженера В. И. Костырина.

— Итт шу совгІа да е вьетнамски проблемаш нашара хьакъена къоастае гІерт тхое а хІоаш вьетнама халкъа цІай Іовеххкалеш американски гІаьрадой хьабоагІа. Машар безе вьетнамца шийна лаьтта бахе ца бутаж юрташ йоагаш, истий, бенший нах, бераш доадеш, дохьаж деттаж лаьттош хІалакбеш, бІехь гІулакхаш лелалу американски салтама.

Дерригача вай советски халкъа а бхутача тайпара — американски империалистов лелабу нийсь хьаркъахьа болга а, из цо лелабу гІулакхаш хьуйта могийтаргдоацилга а дІахайта гулбеннаб тхаьа укхаза ца совгъастий мехкдаьттахой, йоах оратора.

— Латтийта йеш ца Лаьттам тІа Іаьржа кІур, арадоьла Вьетнамера американски салтий, — аьле шийна къамаьл чекхдоах цо.

Кхоадола хьалгьаш сихъа шоай лаьттан замй шоаш а болаш машаре баха безаш ба вьетнамски. ХІаьта американцаша цар лаьттах, цар ружьях, цар мукъьене ах ка еттаж уж баха — бутаж. «Юха даха шоай дІеха кулгаш, шийна лоІамах йита Вьетнам», «Тхо массаза а шуца да, тха доттагІий вьетнамцаш!» — хьоаш къамаьлаш ду митинге автоматизаци цеха инженера В. Г. Шевченко, № 3 йолча РИТС мехкдаьтте доахача оператора Ф. П. Николаева, «Старогрознефть» НГДУ ВЛКСМ комитета секретара М. Ф. Бойченкова, кхыдар.

Вай доттагІий болча вьетнамский оагІуна кхоллоашаь, уж сиха ма хилар дІахойтаж 9-ча пятилетка хьалхарча шера шоаш даьха тоаламаш дІахо... дІарп, даьлол обороне дІа совбаккхара, кхы а дикагІа къахьега дош хуж йола резолюци тІаэц митинге гулбеннараша.

Ж. ДОШУХАНОВА.

ШИЙ ЛОІАМАГІА ЙИТА ВЬЕТНАМ

ПЯТИЛЕТКА ШОЛЛАГӀА ШУ

Дела [illegible] белгалдоах вай Даьхене. [illegible] да КПСС ЦК [illegible] Плекунеш СССР Лаккхечу Совета сессен решенеш кхочушъеш практически гӀуллакхаш [illegible] хиларгӀа.

[illegible] города къахьегамхой, [illegible] нах а санна, [illegible] ӀаӀабуйбелхии [illegible] [illegible], Ӏовалу [illegible] исторически документаш.

[illegible] чӀагӀа веьза бе[illegible] КПСС ЦК тӀаьийца решенеш [illegible] Ӏаьалла [illegible] органаша оттадаь задачаш, ххы а чӀагӀагӀа политически [illegible] [illegible] хьинер айдеина [illegible] бу цар промышленна, гӀиш[illegible] [illegible] [illegible] доакъошка, кхоачашхиниад нйслагӀча пятилетка хьалхарча шера планаш тӀаяйца социалистически [illegible] 1972 [illegible] деккхи[illegible] [illegible] чашдар[illegible].

Планал совгӀа продукци арахецарех уз дӀалхьийтарек хьакхехьа шоаш шера тӀаийца социалистически декхараш бутт совгӀа хи хьалха кхоачашдарах рапорт делар промышленни предприятей коллективаш. 12 миллион сома мыьха планал совгӀа мехкдьаттен мехкхьатта продукциш, машенаш, оборудовани, кхыйола продукци ала шоаш тӀаийца декхараш 14 миллион сома мыьха продукци а луш кхоачашдир цар. Из тӀаьхийтта эррига продукци къахьегама овсарле дакхъяра чотах кхийттай.

НйслагӀча пятилетка хьалхарча шера пхиттахьаллкхен план хьалхьа хьалха кхоачашъярах рапорт делар Новогрозненски мехкдьатта чакхдоахача завода, Грозненски химически комбинат, локомотивни вагонни депо, Грозне станце, дукхача кхыча предприятей коллективаша.

Парте XXIV съезда решенеш кхоачашъеча хелуш дайбаьяьца а дика къахьегама толамаш даьла а хьалхе латтараш дуккха ба г. Грозне.

Дика технико - экономически хьокхамаш даьхах Грозненски химически комбината коммунисташ А. В. Кудринске, Р. Т. Дадашева, Ю. П. Козлова, З. Х. Чингарнева, «Красный молот» завода коммунисташа Д. Ф. Чапкина, Л. А. Гафта, мастераш Н. Ф. Рогачева, В. М. Александрова, «Электроприбор» завода парте члена Н. П. Гребнева, мастераша М. Н. Солдатушкина, С. В. Селютина, локомотивни депо мастера коммуниста А. А. Макаренкое, машенистӀ — комсомольско - магирхой колонни инструктора В. И. Стельцева, вагонни депо волккагӀоача мастера Д. З. Джаватханова кулгалдеча цехий, установкай, бригадий, сменай коллективаша.

Йитача промышленносте дика йоваш а шоай гӀуллакха мастераш, коллективай дика воспитателаши болча В. П. Данилюка С. С. Магомадова, П. И. Николенкай хӀераш. ГӀишлошъерашта юкъе дика пӀи йоакхк бокккагӀболча прорабой ПМК-105-ера В. И. Романенкина. гӀишлошъеча управлене СМУ-4-ера Х. Исакова, СМУ-9 участкерча начальника Г. А. Труфанова, СМУ-6-ерча прораба Х. Минтуева, кхы дукхачар.

Шоай гӀуллакх дика доавзаш хилар [illegible] нах бе вай города хӀоаре предприяте, хьалхъа [illegible] [illegible] [illegible]оакъошка, Хьалха дӀадаьдз а [illegible] [illegible] тайпара [illegible] [illegible] бе[illegible] [illegible] эррига управлений болхлоша, хана хьалха кхоачашдир 11 бетта бурув тейтар план, геологически хаьнча тьадашка 100 эзар совгӀа метр бурув техар цар, царех 3 эзар метр планал тӀех а техаш. ХӀаьта Старогрозненски, Октябрьски управленешта [illegible] делар шера план хана хьалха кхоачашдарах. Бурув беттача 48 бригадаш дукхагӀчардаш [illegible] [illegible] хьалха кхоачашдой шера [illegible].

Шоай торобеги [illegible] [illegible]тамца пайда эца харах, коллектива дисциплина лакхъярах, производствана доал дара керда структура [illegible] мехкдьатт[illegible] [illegible] [illegible]бисаш мехкдьатт[illegible] [illegible] мехкдьатта химикаш. Халкъа боахама цу даькъе эррига коллективаша шера план тӀехкхоачашйир, планал совгӀа лаха миллионаш сомий мыьха мехкдьатта продукташ дӀалхьийтар цар мехка дукхача районашка. Планал совгӀа 50 миллион киловатт-сахьат совгӀа электроэнерги лаьххар энергетикаша. Машенаш еча дукхача предприятешта хана хьалха кхоачашйир план, 1700 совгӀа еза етта песоз дӀаьхьийтай машенашъахолла, нормал совгӀа 1 миллион тонн совгӀа халкъа боахама муль гӀишлошъечен предприятешка дӀа а бохьийтаӀ.

Во толамаш даьха чакхдаькханар 1971 шу автомобильни транспорта, бувзама, ейтача, кхачаш, моттигерча промышленноста торговле, бытовой гӀуллакх дара, дӀайоача гӀишлошъечен монтажни организацей болхлоша.

Вакъда массане а лизар кхоачаш нйслагӀча пятилетка хьалхарча шера заданеш. 17 предприяте кхоачашъяьц продукцена реализаци ара 11 бетта заданеш, 3 миллион сом совгӀа мах бола продукци дӀа на луш йитар цар. Царех я машенаш [illegible] 4 предприяти, гӀишлой индустрии гӀишлой материалийн — 2, моттигерча, ейгача, кхачан промышленноста коллективаш.

1972 шера ретинчо болх барабеххтоххаме декхар латт партийни организацештен [illegible] хама кулгалхоштех хьалхаша.

Мехкдьатта дукхагӀа дакхарен цунца йоагӀача газах пайда эцарех хьакъехьара партей правительствах сопам кхочашбара 1972 шера города мехкдьаттахой 11,5 миллион тонн совгӀа мехкдьаттен 3,6 миллиард кубометр газ дикка еа, кхы чӀоагӀа тӀаьӀертта къахьега дезадора бурув техача эзараш ца хи[illegible] [illegible]лаймара, сихаьий [illegible] эксплуатационни бонх тохара, [illegible] мамента дукхагӀа гӀуллакхдара [illegible] [illegible]итара, мехкдьатта мехйа [illegible] кхета [illegible]лакъошка а производстве[illegible] доал дара структура органи[illegible] [illegible] дӀахе а болх бе беза.

Мехкдьатта чакхдоахкача скваженаш число 73 дола а кхы [illegible]кхагӀа а [illegible] 11,5 процент дукхагӀа арахеца деза, [illegible] [illegible] 12 процент дукхагӀа [illegible] еза машенаш оборудованин, машенашъахкина 4 процент дукхагӀа халкъа боахама мутл дӀабахийтал беза.

ГӀишлон - монтажни балхаш тӀа дара ца эрзаеш 10 миллион [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] бе йоллалинта кертера фондаш планагӀа йоагӀачох [illegible] шера хӀайэнзар.

Даха ха лаьтта йоалашехьа гӀишлошъераша йолаш йовча торонех пайда эцанзар планови объекташ йистейхара. Дукха йола объектащ хӀана а эксплуатаце дӀаехнаш.

НйслагӀча пятилеткагӀа, къаьстта аьлча 1972 шера, вай города капитальни гӀишлош дукхагӀа хьалъе лерхӀ. Мехкдьаттен газ чакхйоаккхача керда мощносташ болх бе йолалийта езаргъа, сихагӀа Ӏалашбе безаргӀа къахьегамхой фусамаш, кхы культурно-бытовой объекташ.

Бертаха доакъош дегӀалдахарца, бахача наха дукхагӀа гӀуллакхаш дарца укх шерачух дукхагӀа гӀишлон - монтажни балхаш де дезаргда гӀишлошъераша, наха чубакен культурно-бытовой гӀишлош хьалъеча.

«Социалистически аьхь вӀаштӀехьйоаккхилга дӀадо а тоадах» КПСС ЦК баь сопам практически кхоачашбеш из аьх производства кертерча участкашка вӀаштӀехьйоаккхача эррига звеной кулгалхой лоархӀам лакхбе беза. Технико - экономически хӀиймийн тӀа декхараш кийчдеча, аьх даьмарашта производственни хиланаз дартдоаца хьалаш кийчдеча, хӀара балха моттиге овсарле лакхъяра комплексни планаш оттаеча халкъа боахама планаш кхоачашъеча новкъостал де декхарийла ба уж.

Царех латт хьатӀадоагӀача шера дола партийни организацештен беррига къахьегамхошта хьалхашкара социалистически декхараш.

Партийни организацеш декхарийла я хӀара сменас, бригадас, установкас, цехо, участко, бӀарчача предприяте планашй социалистически декхараши кхоачашдергдолаш нах эарцагӀдаха, материальни ресурсех бие а пайда эцийта.

А. ДАВЫДОВ,
КПСС Грозненски горкома секретарь.

МОСКВА. «Гипрогор» института дукхача мастерскешка тайп-тайпара специальносташ йолча специалисташа цхьана еш а хьагаш городай генеральни планаши чуӀе дӀенош хьалхе проекташ уматтеш боаха архитектораш. Ер сурт даьккхад № 2 йолча архитекторин мастерске. Цун коллектива хӀанз Георгиевске, Краснодаре, Саратове, Грозне чуӀе дӀенош хьалдергдолча районий проекташ а хӀаьта нийтта Шушенскерча, мемориальни комплекса ленински выставочни зала проект а оттаеш я.

СУРТА ТӀА (аьрдехьара аттехьа) Шушенске ленинско выставочни зал хьалъе оттаьш проект кхоачаш ба инженер И. Е. Маковац, конструкторийш И. В. Цветкова А. М. Александрова.

В. ТРЕПЕТОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

БОЛХ КХЕТАМЦА ВӀАШТӀЕХЬЕБАЬККХАЧА

Вай республика бахача нахага, гӀишлошъеча организацешка дӀакхачарал совгӀа лоалахарча мехкарашка йолча республикашка бахача нахага кхоач Нохч-ГӀалгӀай химически завода коллективо арахеца тайп-тайпара басарш, олифа [illegible] продукци.

Хьалхьа дизза [illegible] [illegible] хьелаш кхетамца вӀаштӀехьа балхха шоай тайпнех [illegible] [illegible] [illegible] хьакхаш къахьегама [illegible] завода химикаша. [illegible] [illegible]ча къахьегама толамашца [illegible]дакъхдар [illegible] дӀадаха [illegible]. Дукхена [illegible] [illegible] [illegible] плани тӀаийца хиннча социалистически декхараш хана дукха хьалха кхоачаш а деш, планал совгӀа цар арахийцар 115 эзар сома маьхара басараш, олифа, бурувдеттарашта еза реагенташ, кхыйола продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра шера задани 104 процент совгӀа кхоачашъяьй цар, 1970 шу чакхдоалаш хиннчул 10 процент лаккхеннай из. Арахецача продукцета дӀабода мах лоабарах а [illegible] [illegible] кходаьд завода коллективо лачахьалххенна.

Шы-шера [illegible] [illegible] къахьегама толамаш. [illegible] тера бахьан да [illegible] КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, мала чӀоагӀа эша товараш дукхагӀа арахецара тӀаерзаь дукха мероприятеш чакхъяхар. Дукха балхаш доал цига совш [illegible] [illegible] производствени процессаш [illegible] [illegible] производстви мощносташ лакхъеш. Стеклотарни цеха шушаш арахецача производства шоллагӀча аргӀана еш хиннча реконструкци чакх а яьккха, цига арахеца продукци шоззза дукхагӀа [illegible]. Цхьоалча деш [illegible] балхаш ду [illegible] болх бе йолаӀ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] дош доал [illegible] [illegible] ем балхаш дукха ца гоиш чакхдергда цига. Цул совгӀа [illegible] деш мел дода балхаш механизировани хьисапе кхоачашдергда. Из бахьан долаш цу [illegible] йоих беш бола дукха нах кхычахьа балха баха мукъа а бовлаш, таш дика лакхъергъа къахьегама овсарле арахецача продукце дахале.

ДӀадахача шера дукха балхаш дир завода олифоварочни отделенеш реконструкци еш. ХӀана уж балхаш чакхдоалаш [illegible]. Цу отделенеш [illegible] [illegible] дӀадахар [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] метталоттадергда из. ХӀаьта [illegible]ра цига арахеца продукция шозза дукхагӀа хургъя. [illegible] [illegible] [illegible] ча хана шера цига арахецаш хи[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Цинкови белилаш арахецара йолча кхестача шин лаьшка реконструкци цу даьш [illegible] гӀишлон-монтажни балхаш чакхдоалаш [illegible]. Уж [illegible] [illegible] [illegible] шоаш дукх[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]дергда Шай басараш. Болхлой къахьегама [illegible] [illegible] дукха ба[illegible] [illegible] [illegible]. Мо[illegible] [illegible] не йола [illegible] [illegible] дӀадахара тӀаерза[illegible] дукха мероприятеш чакхъяьхай цига.

КарагӀдайнараш дукха да, [illegible] кхоачашде [illegible] хьалхашка латта декхараш кхы а [illegible]атта[illegible]гӀа да. Из [illegible] деш доккхий социалистически декхараш тӀайийнар завода химикаша. Уж дакхе белгалъяьха мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш хьалхарча шера 2200 тонн мара басараш ара ца хийцача соахк 5 эзар тонн тайп-тайпара басараш арахецадар. [illegible] [illegible] цхьаммха [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] гӀу[illegible] [illegible] вӀаштӀехьадаьккхад цига. Нийтта механизаци ергъя басарашта расфасовка ярей цинкови пигмента упаковка ярей балханта. Цо аттача болккхаргба болхлой къахьегама [illegible] къахьегама [illegible] овсарле.

Ер пятилетка [illegible] заводе керда арзахеха йолалургъя [illegible] [illegible] [illegible] продукци. [illegible] юкъе я лакобасараш, сульфат, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] конденсат, [illegible] [illegible] пятилетка чакхйоалаш [illegible] [illegible] арахецача басараш [illegible] 10—12 эзар тоннагӀа [illegible] [illegible] [illegible]ра[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], кхо кийр хулӀ балоапе из хьахургда нерттерчен гӀоина йолчен цехашка механизаци ара балхаш чакхдахар бахьан долаш. къахьегама, оборудованеш нийтта хьаде [illegible] оттавех. Лоацца аьлча 1975 шера арахеца продукци 50 процент дукхагӀа хилийтаргба цига шоай тоонаш овсагӀьен хай химикаша.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара шерра социалистически декхараш [illegible] завода эррига цехий коллективаша, къаьстта-къаьстта болхлоша. Царна юкъе хьакъа латт вокххаьда а [illegible] Тере[illegible] [illegible] [illegible]мельянович, [illegible] Юрий Иванович, Сагипов Владимир [illegible] [illegible], [illegible] Мария, басараштта расфасовка яра йолча бригада бригадира Вадалова [illegible], [illegible]бараш. [illegible] [illegible] [illegible] шоай [illegible] норма [illegible] процент [illegible] [illegible] ДӀадахача шера план массехк [illegible] [illegible] [illegible] цар.

Б. КОСТОЕВ.

КОММУНИСТО ХЬОКХАМ ТЕЛ

Галисханов бӀаргвоарна сона хетар из ха аха, вазара опыт йоккха йола саг ва вай аьлча. Сона из нийтта хетар бахьан дар Гудермесски локомотивни депо даькагӀа йола производственни а, лакха квалификаци йола слесарь а ва ахал хаст-хаста цун тӀе йоахаш хиларца. Ваьъдар аьлча со немаьлар 30 шерал совгӀа ха йиша воапа вӀаминга саг сайна бӀаргавайча. Депо эгара йоакхагӀа йола цех, участок к ю болх бу тепловозашта ремонт ю подъемочни цех.

Аз дена гӀуллакх шийна дӀадайзача партгрупорг Николай Гулиев ихайкар:

— Саша хьо хетташ ба-кх укказа! — ТӀашха сона хьабӀара а хьежа, аьлар:

— Сиражлин я цун цӀа, оаха, Саша раь дунах.

Дукха дийцар сона Н. Гулиева шийн новкъостах лаьца. Къаьстта белгалдаьккхар цо Галисханова балханара белам, цун денал. Ше коммунист хилара хьежжа хьинаре дакъа лоац цо общественни балхаца а. Из ва дружиннин, цеха новкъостий судел депо местковий член, болх бе инструментай хилийтарий кхара тӀаьхожам лоаттабарий йолча коммиссена керте а латт из.

— Сел дукха общественни декхараш? — цецъаьнна хьаттар аз партгрупорга.

— Галисханов-м дукхе хан уж. — аьнна жоп делир цо хеттара нов. Гулиева.

— Де гӀуллакх доалаш вагӀа Ӏе-ме вац из.

Тхо из къамьал деш латтача дена хьатӀаьера Галисханов а.

Шийх даьна дукха дӀашавзар цо. 1966 шера дена депо болх беш ва. Укхаза воагӀача хара специальность йолаш вадар. ХӀанз пхелагӀча разрядагӀа къахьегаш волча Галисханова шийн болх дӀабоавбир шоалагӀа ваьйна а болаш.

Сиражлина дукхагӀа дуви балха новкъостех, ше болх хьабе Ӏомаваьча, хӀана машинист волча Ткаченкох лаьца. Дукха хьавар, дукха новкъостех даьх цо шийн вӀамагӀа волча доттагӀчуна, цунах лакха квалификаци йола специалист ве гӀерташ. Цо Ӏомаваьна из чоалхане ремонт е, халанех цӀа къехка. Цхьана балха гонзал Ӏомаеш, къахьегаш хиннача цу новкъостах ихь хӀана чӀоагӀа, дохаргдоаца къонахий доттагӀал тоссаленнах. Ткаченко хӀанз а шийн доттагӀчун балланга бӀарг лоацаш ва, эшача мете хьехар а, новкъостал а ду.

Цунгара хьийцад Сиражлина сатем боаца гӀуллакх — общественни балха юстара ца гӀертилга, хьабеш бола болх дика бар. Масала, байнача бетта Галисханов юкъе а волаш слесарашта тепловозашта ремонт еш ха хӀезнагӀа йоаергйола гӀуллакх вӀаштӀехьдаьккхар, йиллача хьина товль араьдар машенаш. Кхычарна хьокхам телаш, шийн хьинар а, низ а кхо ца беш бу цо болх. Из нийтта хила везаш ва Галисханова коммунист ва. Коммунист массеш йолча хана балха хьалхе латташ, хьокхам телаш хила веза. Коммуниста Галисханова шийн декхар нийтта кхоачашду хоаттда цун партийни поручененашка хьежача. Уж, вайна ма харра, кӀезига ца цун. Тергал ца деш, парте уставо дӀаделхача тайпара кхоачаш ца деш дитад цо шийна тӀаллилла шоллагӀа гӀуллакх. Масала, фу эц аьнна хеташ бола къабара инструменти уж чулоаттаю аьлхаш вӀашгӀехьъеххара? Из вайна ма хеттара, атта гӀуллакх дац. Эшаш йола инструмент саеча хана хулга хӀал ца хилча, из лехаш дукха ха йоаю. Ха йоалал совгӀа болхлочун балхапара безам бозбу, балханара терлам мелла. ХӀаьта цу деррикача кхоачамбоацарашта балха овсарле лакхъялийтац, эррагача цеха а, предприяте а болх тӀехьашка тетт.

— Балха эша инструмент кийдтар, кахалдаш йоакхо еш хилар лоархӀаме гӀуллакх да,—йоаж Галисханова. Нийтта вӀаштӀехьбаьккхача балхо дика оамалаш Ӏомаю: балха хана мах бу, сиха а, дика а гӀуллакх чакхдоакхаш, тӀадувха барзкъа цӀени леладу. Галисханов ше цу деррагача гӀуллакхашта хьокхам телаш ва. Цена ба ала йиш яц слесарий боля. ХӀаьта а Сиражлина тӀа дувха барзкъа бӀеха хилац. Из цаӀ хиина Ӏоц нийтта. ДӀа-хьахьежача гуш ба, шоай новкъостага хьежжа, цена а, хоза а барзкъа тӀадувха болхлой. Н. А. Гулиева къаьстта белгалдаьккхар воде къахьегама овсарле лакхъяра, болхлой дисциплина чӀоагӀъяра цеха коммунисташа тӀегӀерта къовсам лоаттабеш болга. Дисциплина укх тӀехьарча шера ховлуш товсийай. ХӀана нагахьа мара нийслац из телхаеш моттиг. Из гӀуллакх нийтта вӀаштӀехьдаьккхар коммунистий телам ба. Из дика гӀуллакх дечӀа дакъа лаьцар коммуниста Галисханова а.

Сиражлина дувц цкъа шийфаьлце хиина гӀуллакх. Слесаре Н. Сафронова цкъа дайнахь бахьан доацаш прогул [illegible]. Цеха коммунисташа ца дувлаш латанзар из дош. Кхы балха тӀера вовгӀачаха вайнахар дисциплина телхаеш хилар — шийца бетта шийн балла лохаяр из. Къамьаьт дац нийтта берригешкара доагӀар хьалехаш хула къахьегама дисциплина чӀоагӀа хургхиларах.

Нийтта ца коммуниста Галисханов Сиражлина КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра леладу гӀуллакхаш.

И. ДЖАМАЛОВ.

ЛЕНИНИЗМИ РЕВОЛЮЦИОННИ КЪОВСАМА ЗАКОНАШ ӀОМАДАРА ХӀАНЗАРА ПРОБЛЕМАШИ

I. МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКИ ПАРТЕЙ ЛОАРХӀАМ ЛАКХБАЛАР

В. И. Ленина къаьстта чӀоагӀа уттадаьд исторически процессерча объективничун а субъективничун а диалектика Ӏилман наькъаца [illegible]ашагӀтохьлга лоархӀалуш долча вай заманаьь классашта юкъера гӀуллакхий эррига сагӀош чулоацийча болхлой класса революционно - эргалонаш еча гӀуллакхашта кулгалдара Ӏилман искусствон компартеша карайерзанза кргаш хилараx дола дош. Опыто хьахьокхачох болхлой класса гӀуллакхашка революционни заангардла керттера лоархӀам лакхбаларах, политически кулгалдара хьалхашен бехктоххамен гоавал цхьаккха дича а хадланза а эргайоахаш [illegible] ца хи[illegible] лени[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]мунистически партеша ларде лаца езаш я.

Общес[illegible] дегӀаахара хӀанзара этап белгалйоах дуней революционни процесс объективно сиххьеши коммунистически партей деррагача гӀуллакхашта, цар политически наькъа, стратегенен тактиканен хоадамболлаш йола алиаы еш йолча лоархӀамегӀарча, исторически къовсам беча факторашца. Эсара хьалхарча аргӀайна из я исторически инициатива чӀоагӀа шай бе йоаллаш, дуне дегӀаахара лостами чулоацами белгалбеш йола дунеи социализма система. Монополистически буржуази цкъа санна дукхлаха а гӀийртай дуней социализма система хьахулча хана нийсъеннача халонех, цхьадолча социалистически мехкашта юкъе барт вӀашагӀа ца кхеташ долча дешаех тӀехьагӀа социализма позицешта наступлени йоалар дукха пайда эца. Цхьабакъда, из хӀадак хулаш хӀишар.

КПСС XXIV съездаш нежараш. ха долча мехкий компартей съездийн решенеша а уж практически кхоачашъяро а чӀоагӀ.а бу цар а бу дунен социализма инициативни революционно - эргалонеш ара лоархӀам, чӀоагӀье цо дунен революционни процесса еш йола воздействи, социалистически мехкашта доахача боахама политически толамий адамлен социальни прогрессерча лоархӀама хьакъехьара [illegible] [illegible] [illegible] тайпара а тӀехьара керда [illegible] тох.

Социалистически мехкашка болат [illegible]хагӀа [illegible] йолча цифрашка монополистически буржуази дӀайоаккхалургьяц, цу мехкий халкъий вахара боарам лакхбаларо американски атомни бомбаш хӀалакьергьяц яхаш «эффективни» хабараш а дунеш курал елга везаш бь массе тайпара ревизионисташ. Ма дорра аьлча, социализма системана тӀа-тӀа дукхагӀа карагӀдулача боахама- политически хӀамаша, нийсъеча хина халонаш толаме эшаяро социализма историческа лоархӀам лакбу, капитализмо дунен социализмана духьал лоаттабеча къовсаме цун позицеш мелъю, социалистически система дунен революционни процесса еш йола реальни воздействи чӀоагӀъю, кера-керда эттиш а бӀаьи а миллионаш бола нах социализма никъ деррига адамаш дегӀадахара генеральни никъ хилара хьетабу.

Шоалаг1а - дале, империалистически общества вӀашдухьаленаш тӀа-тӀа ноагӀа хул. Къаьнарча вӀашдухьаленашта тӀехьет Ӏилма-техническии революцие социальни тӀехьаленаша хьехийта керда ераш. США социальни кризисо, Англера производствон дегӀа ца ара, дегӀаахара тамваш кхыча капиталистически мехкашка лаьгӀьаларо, валютно - финансови системе тарпеяро — цу долача тӀамаша хьахьокх капитализма экономически мелла. Дукхача къахьегача адамий вахара боарам монополисташа ӀотеӀабаро, милитаризм чӀоагӀъяларо, тӀема - промышленни комплексаш йийе - уна елдаювларо; промышленни монополей бехкагӀа географически средана деформаци яро, общества нравственни лардаш Ӏохаро, низаш дара культо, антигуманизмо — цу долача хӀамаша хьахьокх, монополеш ду доал общественна дукхагӀчар хьаштаща тарлуш ца хилар. Деррагача дукхена тьалхашка тӀа-тӀа шабгагӀа хьагудадуллаш латт капитализм адамий социальни прогрессаца, халкъий цивилизацеи кхелашца тарлуш ца хилар. «Эррагача капитализма кризис тӀа-тӀа чӀоагӀлуш латт, — белгалдаьккхад Советски Союза Коммунистически парте XXIV съездо. — Пачахьалкхен - монополистически дегӀаахаро капитализма еррига вӀашдухьаленаш ирьъаларга, антимонополистически къовсам айбалога нуг».

Капиталистически общественча гӀуллакхашта алазха яро йиш хулийт Ӏилма - технически революцие доазопатие доаллеча буржуазена ираль маневрированае политикана йола резерваш кхоачалуш, буржуазе ше дӀа ца хилийтара кийчъяь механизм тишлуш хиларах принципиальни лоархӀаме вывод е. Буржуазни строя ченашка вӀаштӀехьъювлаш латт революционни эккхам бара йола керда предпосылкаш, хӀаьта цунна политически а идеологически а кийчъянза яргьяш болхлой класс, беррига къахьегамхой.

КхоалагӀа - дале, капиталистически дуней тӀа наьха санна дукхагӀа хинний классови къовсамаш, хувцалу цар дикала чулоацам тӀа-тӀа дукхагӀа антимонополистически лер тӀа бувлаш латт уж. Низ болча социальни, расови, политически дуӀаша эгию американски вахаре образа лардеш. Болхлой класса монополистически буржуазеца дира къовсамаш лоаттаду Англе, Итале, Франце, ФРГ, Японе. Лирача классови къовсамий наькъа тӀа ялийнай Канада, скандинавски мехкий болхлой класс, хӀаьта цо бокъонца харцъяйа «классови машареха», социальни гармонеха йола еррига мифаш. Капиталистически дунен тӀарча классови отношеней фронтерча собитеша тӀа-тӀа къьегагӀа баккъю 1969 шера коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещание аь, КПСС XXIV съездо материалашка йӀаьхий аь, болхлой класса хӀанзара доккхий къовсамаш лардера деш общественна хувцамаш дарга, къахьегамхой кхыча доакъошца цхьогӀа а йолаш болхлой класса Ӏаьдал оттадарех ахрачаш тарлуш дола керда классови къовсамаш хургхиларал бола хьаам дилара чьакхъехьара вывод.

Цу цхьан хайна кӀоаргъу къамак - кортамукъален болама социальни чулоацам. Кортамукъален къовсама логика цу мехкашта хьалхашка тӀа-тӀа яргӀа оттаю прогрессивни, буховдача кхьча социалистически ориентаце перспектива. Цунца дувзадена довцаш лархӀа йиш йолаш ца прогресса гӀуллакх кхыдолча гӀарчеи ипастагӀершира наьъха «Къамаи цхьогӀон фронта» котало, Цейлона Демократически низий котало. Инде, Перу. Африкерча дукхача мехкий правительствий демократически мероприятеша тешал ду социальни прогресса идеяш тӀа-тӀа шерагӀа арахаа дарташ хилара.

Капиталистически алинни йолча еррагача сфере волу болхлой класса къовсама денал ийлуш хилар. Къовсама юкъеуз нийтта къахьегача интеллигенцен доля дукха адамаш, гӀуллакхара нах. ЛоархӀам дӀехо лекхлуш латт студенчества, денал эйлуш доагӀа боалабеш боалибча хьахтой. и. кх. дӀ. Цу фактаишен чоленешен тешал ду, капиталистически сферера [illegible] къовсам [illegible] фаза чу [illegible] [illegible] хилар, хӀаьта хӀанз вай кердача революционни дуӀаи[illegible] къовсамаштен юкъе аӀагӀа а этап. Цхьабакъда, хьагухаовлаш йола керда торгеш пайданагӀа йолча тайпара чакхйоакхалургьяш коммунистически партеш хӀарана нийса, Ӏаманца бакъьаь, хулгалдеш беча балха формайи методайи боарам лакхбаеш уж эргайоахаш тоаргеш политика лелаеш хилча мара.

ДиалагӀа-дале, монополистически буржуазе гучаьъьара репрессеш эхь доаца демагоги, политически киз тӀеоттабелга а бӀеха меткӀавлеш а шийна чухь къьана тардеш йола антикоммунизм тӀа-тӀа михьарйоаке а. дуней халкъашта юкъерча коммунистически боламо, капиталистически мехкий коммунистически партеша шоай позицеш чӀоагӀ а ю, шер а ю. Вай заманаьара этаро диагӀа вӀаштӀехьбаьнна капитализма болтагӀа доала нецатически йиз хиларах тарра шоай лоархӀам чӀоагӀбу. Бокъонца кийла ма доагӀара да, компарте политически лоархӀам шорбар революцен социализмах гӀулакха хьалхара исторически бехктоххам лакхбалар а хилар. цо революционни инициативноста проблема Ӏилман лардаш чӀоагӀарде а болхлой классон беррагача къахьегамхошен чакхдоакхача революционно - эргалонашъеча гӀуллакхашта политически кулгалдара формашн методашн эргайоахаш тоайра а проблема хьеуттеш хилар.

Революци ара йола объективни предпосылкаш капитализма чуъьа вӀаштӀехьъьаларех из дегӀайоагӀилга сихдеш йолча субъективни факторий лоархӀам лакхбарах юкъьеча диалектически бувзама хьожаш шо волча хана Ленина хьахьекхад, классово - политически низашн революци дегӀаахара эррагача процессана еш йола цьинаро воздействи Ӏилман ларда тӀа бакъьаь политика коммунистически парте чакхъяхара оддекъаца, хоадамболлаш долча социальни къовсамашта кулгалдара йоакха гоавал. Деррагача мехкий революционни опыт творчески Ӏомаяра шийн опыт Ӏоаяра, чухьавен дуней халкъашта юкъерен хьал теркаллар. дегӀаахара хий тарлуш йола тенденцеш хьалхаде а бӀаргагор бахьан долаш дикка чӀоагӀъе йиш йолаш хилар.

Коталонаш йоахош а эттув ца боалаш а хиннача пролетарски революцей опыт вӀашагӀа а теха, Ленина хьахьекхад, революци массаш а капиталистически общества объективно дегӀаахара беррагача леламо кийчъеш хилар. Цун вӀашдухьаленашта юкъера хьалйоалу из. Цхьабакъда, революци йоаш ергъяраш къахьегамхошца цхьана болхлой ба. цудухьа из коталоиша чакхъяйта этара хьалха наьна хьинара, уж вӀаштӀехьбалара, цар политически ориентированноста боарамах котало бахьан долаш фуннагӀа ла уж кийча хилараха, наха керте латтача коммунистически партеша лелаю политика нийса хилараш, цар тактика эш-эшачахьа ласташ, къовсама еррагача формаех пайда эца хараӀ шийта да. Генеральни вывод яь Ленина объективни хьалами субъективни факторашн диалектически цхьана таръеш хилча, капитализма вӀашдухьаленаш этаро чӀоагӀагӀа ирънеча хана, доалду классаш политически кхы дӀахо йоаллургӀоачача хьинача хана, болхлошкан къахьегамхошкан дегӀа-дуккхача адамаштв къьыйна ӀиштагӀа [illegible] [illegible] дӀайы бага ха довчей къьыйнара строй дӀаиккха лоархӀа долчен хиш, деррагача къаман юкъара политически кризис мохь хӀаархаш латтача хана революци дика йиш йолаш хилар. Дукхьал цо да революци кертерча закона мааӀан а.

ХӀаьта цунца цхьана Ленина Ӏалашиэ бокха лоархӀам баьб революционни авангарда стратеги тактика Ӏилман ларда тӀа бакъъяьча политика, хила тарлуш хӀама лоархӀах цо «ӀӀамигача парте а... политически дегӀаахара лелам дийа Ӏомабьчул а парте боацача ниьйа вахари самвлаш яйзачуя а тӀехьагӀа, эттув баьпача массоте революционни болай гӀотта бергхилар...» (В. И. Ленин, Сочинени гуллам, т. 44, оагӀ. 32).

Нагахьа санна революционни къовсам боаржабара эттув боле объективни хьалаш вӀаштӀехьдаьннадале, тӀаккха из баржар, цунах боала пайда, цунах хьахур айхха духьаленна да политика бакъъяхьа, стратегически лозунгаш нийса, тактиха эшшачахьа лостае а гӀаерзае а йиш йолаш хиларца, принципиальни лоархӀаме да классови къовсама хӀанзарча этапа. 1969 шера коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещане материалашка, КПСС XXIV съезда документашка белгалдаьккхача тайпара из этап белгалйоах керда революционни талгӀи ондаювларца. Цудухьа укх тӀехьарча хана коммунистически боламе тӀа-тӀа ирагӀа духш капитализма цитаделашкарча коммунистически партей стратегеи тактикая дешаш, цар исторически инициативноста политически хьинара айдара проблемаш.

Александр СОБОЛЕВ,
философски Ӏилмай доктор.
(АПН).
(ДӀахододар хургда).

ТЕХНИКА ТОАЮ

ЧIоагIа тоалхане, хала баллащ да юртбахама техника дерапц; хIьета оах, кийчду, хлат ЙIазув, юртбахама культурац чIуоц, ниттита ахыдарац ду. Цудухьа дика дерае еза из механизаторашна.

Урус-Мартана района «Горец» совхозе юртбахама техника товара баллащ яхоачамболыш дика ца пеле а цкьацIолча бригадалика белгалдаккхна толамаш да. Царех ю яхоалмсIчен йиьлагIчон отделенешкара механизированни бригадаш.

Совхоза яхоалагIча отделене яхашкара болх бара тоъалбалащ техника я. Шитта 15 трактор я цу отделене, царех 5 гусеничин я. Цул совгIа 2 хьажрIаш чуцеч 2 хлат чуэцаши комбайнаш, дукха тайп-тайпара тIоьгатоэса техника я ухьна. ХIьета цу отделене механизаторашн хоши ба дергдола кхьанкара баллащ техника тоьарга хьешна мара ледаргдоацанчо. Цо кхетадеш а ремонтин баллащ дика вIашIехьдаьха къахьегаш а ба 2 отделене механизаторащ.

ЙIадахача шера 4 кварталь механизаторашна тоас езаш хиннарш 3 трактор яр, хIаьта цар йIаьшле 5 трактор тоальй.

Кийч а в йIаотталь латт ерога комбайнаш, дукха тайп-тайпара тIехьатоэса техника.

ЙиьлагIча квартале юртбахама техника тояра план ноябрь бетта толамца яхоачашйиэр бригада коллективо.

Техника тоашш дика болх беш ва йоакха опыт йола слесарь Закриев IаьIа. Универсал ва оал совхоза механикаш Ахмадов Хьамзатах.

Дика къахьет механизаторашна Бетельгириев Сайд-IаьIае, Тепсаев Iаддала, Джамбулатов Iаддал-ВоахIапа, Товгаев Вахас, кхыбараща. Шоай норма 130 — 140 процент кхоачацIьо цар. Бригадана керте латт дукхача хана дошо болх беш хьавоагIа говзанч Белаев Султан. Из йIаьерза хиларах бартхIайна бу беш бригада. балха тIа толамаш доах.

Бакаева куллагIдерча бригадечух дукха дакагIа тоделаш а оолушкала ремонт яра йиэльагIча омерсиорга бригада. Ремонт е оаз техника оIахьетаье дакха отар да уклаш, йолаш е бригада операции, аппарат, компрессор. Из балхаш долаш дукха хьагIа да цу бригадерча механизаторашта техника тоас а цу ца танхайтаж дукхагIа делийта а. Ремонт ль дьака дIаеттаьь латт 5 трактор, 4 хлат чуэца комбайн, 3 силосин комбайн, дукха тIехьатоэса техника.

Шоай дешкарах дика кхеташдеш шабоагIа бригада механизаторащ Шахбиев Шамсудин, Дараев Iаддал, Мусаев Джабраил, Осмаев Заиди, бригада слесарь Мерсакаев Эдах-Молла. Дика кхеталу берргача механизаторашна ремонт ярга хьежна мара техника арпарйоацалга.

Б. ШАМРИЕВ.

Гураль дуэча кIиш шоаерча совгIа сорт хьалльд вовзаш волча советски селекционера шозза Социалистически Къахьегама Турпала П. П. Лукьяненко. Царна вовзе да дерригача дуненна дешнаш дола «Безостая-1», «Аврора», «Кавказ» яха кIиш.

ХIанз лелла сона мертIаиги беркла дош болаш дола хIапраштешацц наранекола тайоара кIаз шера сортащ хьадаш ба академикаш цу ухкишаш — юрта бахама Краснодарски йIаха-техникан институте болхалой. Кьахеташ а чоалхамегIорча IинIаш проблемах ца! — гетерозисо оалаш дола чIоагIа хьувчаш дола гибридаш кIиш хьадар.

Цар бешкаха къахьегама йIамалой дика гIоича а хьина дIаехтай кIиний селекционни материала шера ше хьувтьаш кхьба йиш дукийтац йола микрофототрона ша искусствени климат хьадукийташ йола камера.

СУРТА ТIА: микрофототрона камера чу гуйраш кIа алачерга хьежаш ва академик П. П. Лукьяненков селекции отдела кIомагIа ваьIа Iаллаш болхло Л. В. Суинов.

Е. ШУЛЕПОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

КАДРАШ КХЕЯР — ТАХАНАРА ДЕКХАР

Коммунизм шерра хьалъе йолаешначо хана тIа-тIа дукхагIа дIадех халкъа боахама дерригача доакъошта идейно-политически, теоретически, профессиональни кийчъенна кадраш Iаламагьар. Массо оагIорахьара дегIабаьхка, лакха квалификаци йолаш, шера кругозорн дIоаргIа технически знанеш йолаш бола боллой хьалкхебар хIанз къаьстта бокъхача лоархIаме да.

Партен правительствен решенеш кхоачаш а еш, А. Шеркнова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода — коммунистически къахьегама предприяте коллективо тIагIертта болх бу кадраш кийчъяра. Производстве кадрашта производственне - технически дешар хьехара системе юкъерда квалифицированни болхлой кийчбелга, кадрови болллой квалификаци лакхъелга, инженерно - технически болхлой квалификаци лакхъелга.

ЧIоагIа уйла тIайоххйт кадраш кийчъяра планаш отталра. Дукхьал цеханкара хьайолаш планаш оттае. Цеха вокххагIволча инженеро кадраш кийчъяра дешашка хьежача инженерацц цкьаш план оттаю цу шера цохо бе безача балха хьадда декхараш тирлал а деш.

Укх тIеххьарча итт шера керда процессаш карлерзаьл заводе: тайп-тайпара маркаш йола парафинаш, мехкдаьтта сийрда продукташ, лакхлантанови бензинаш доахьлга. Керда чоалхане процессаш карлерзаьра квалифицированни кадраш хилаьза ургьяц. 1971 шера болх бе йолалийтай машена даьттеи парафини цкьаьл довккхаш йолча Г-39-40 установка хьаллара яргIа. Керда процесс карлерзае 78 саг кийчальвар — керттерча даьлхе технически училищаш йистедьхача кагирхоеах. Iомабаь баьннчул тIехьагIа квалификацини экзаменаш хилар. Белгалбаха безам ба са дикек тIехдикен знанеш хьахьеихка операташ Макушинова, Н. Т. Крастник, В. И. Гученко, Е. С. Сикорский, дукха кхыбараш санна бола хьона болхлой. Опыт йолча боккхагIча операторий куьгалца болх бу хагирхоша.

ТIом чаккбаьнначул тIехьагIарча халача шерашка ремесленни училище йистедьккхачул тIехьагIа зIамига кIаьнк волаш вера заводе балха Горохов Иван. Цунна болх хьехаш хьинаб къахьегама ветеранаш нн. С. Л. Мусовиц, Г. П. Демченко, И. Б. Семенихин. Кхетам болаш йола кIаьнк долла хIамо ха гIерташ, массайолча хIамах шиш кулг кхетийта гIерташ вар: Знанешта тIаяхуаш доллача хIаманна дуьтIавала гIерташ хиларо аьттув баьккхар. Производстве балха воллашехьа а юкъера школа йистельккхар Горохов Ивана, производстве халданза шиш технически знанеш лакх а еш, операторa помощникара вьнна смена начальникага яхоачаш никъ бир цо. ХIаьта 1967 шера керда 40-2 установка заводе карлорзаелга тIаттача хана хьалхарчарна вор Горохов Иван, хIаьта 1971 шера Г-39-40 установка болх бо йолайолийтача хана бригадена кулгалле вахийтар из. Установка карлерзаеча юкъагIа технологически процесс ергадьккха тоалра, къахьегама хьалаш ергача дахара тIаерзаль масаеха рационализаторски предложенеш еляр цо.

Г-39-40 установка хьалъеча хана цига вокххагIволча машинисталла болх бе хьожавир нов. Ткачев Федор Андреевич. 1961 шера Советски Эскаре гIулакх даь ваьнначул тIехьагIа вера заводе балха. Шиш къахьегама никъ цо дIаболабир компрессорашта гIулакх деча машиниста помощникагара. Халданза шиш технически знанеш лакх а еш (дешара-курсови комбинате машинистий курсаш йистедьхар), шиш професси ергайоахаш тоа а еш, нов. Ф. А. Ткачев йоакха квалификаци йола шиш гIулакха мастер а хинна дIаеттар. Г-39-40 установке оттаьяр вай мехка хьальча турбокомпрессора опытни образец. Белгалдаккхаьза даргдац, из Союзе эггара хьалхара турбокомпрессора опытни образец хинна хилар. Цунна дерттIа тоьхкамбеда квалифицированни кадраш эшар. Чехословакий къаль турбокомпрессораш Iомве химкомбинате вахийтар нов. Ф. А. Ткачев кхьбарецибIцкъа санна, дукхаза а Сийлен грамотаца белгалбаьхаб цун болх. Из дика рационализатор ва. Аллха Г-39-40 установке болх беш лькхача хана 8 рационализаторски преложеня еннай цо 15817 сома экономически эффект а йолаш. Шиш опыти знанеш кагирхошта дIател нов. Ткачева, царна чоалханеи сий долеи мехкдаьтта чакхдоахачун професси а Iомаеш. Лакха мах баьб цун къахьегама — Ф. А. Ткачевна — коммунистически къахьегама ударника «За трудовую доблесть» яха медаль еннай.

Заводе чIоагIа уйла тIайоххйт кадрови болллой квалификаци лакхъяра. 1971 шера планагIа 380 саг кийчве везаш хиннача метте 479 саг кийчваьв. Производственно - технически курсаш ехкар технологически установкай операторий, НЗО ремонт еча слесарий, лаборантий, КИП вриборстий, кхыйола специальносташ Iомаяра.

Производствань мехкаьхьа наьрхIа керда технологи, оборудовани, техника Iомаяро дикагIа карарйаяри дукха цу гIулакх дукха курсаш йоах. Цу вIашагIъехка курсаш яр 39-6 установке вакуум-фильтраш автоматически йола, кийтам ца хуйийтача электрооборудованеи эксплуатаци ярен, товарен, кхыйола специальносташ Iомаяра. Цу курсаш яьхар 154 саго.

Щекински метод юкъейоьлларча производстве гIуланкхаш йе дезаш йола моттигаш алсамъюьл. Цу хьолашка технологически режим грамотно лелавра хIанавра болкло массеха професси йолаш хила веза. Цу гIулакха технологически установкай операторашта слесара, КИП прибориста професси Iомаяра курсаш вIашагIъехк. Верригаш а цу юкъа Iомаваьраш 108 саг ва. Производства новаторий балха прогрессивни методаш йоарпахара йаьрIдаш йола барма — къахьегама толамагIа болха метоний школаш. Цар ноккъостал ду производстве хьалха латтарашта харагIдаьннараш юкъехкхьара, оборудованех пайда хиларгIа ацара, тIехника продукци арахецара, из хьаьрга дIабеда мах лехбара. Укх тIеххьарча шин шера вокххагIволча оператора нов. Н. Н. Величко школаш чакхъьаьхай укх техник: 39-6 установка оборудовани йиэра пайдагIа йола схема; производстве дикагIволча слесара п. Н. А. Пильдакова школа — вакуум-фильтрашнен компрессорашнен ремонт яра. ЦЗЛ вокххагIволча лаборанта нов. Сырцовай школа — АРН-2 лабораторни аппарата эксплуатаци яра — мехкдаьттанаш мехкдаьтта продуктанаш фракционирования яра, КИП прибориста нов. В. П. Видешкина школа — контрольно-измерительни приборашта ремонт яра, дукха хьмраш.

Болллой квалификаци лакхъяра шоесса заводе шерра пайда ец ИТР-ий квалификаци лакхъяра, тайп-тайпарча формех. Мехкдаьттан газен, мехкдаьтта заводской оборудоване специальносташ Iомаеча Грозненски мехкдаьтта институтерча курсашка дешаш ба дукха инженерно-технически болллой.

ОГНХЗ дешара-курсови комбинате «Грознефтехимзаводы» объединене системерча болллошта йоккхаш курсаш я экономика, рационализаци, патентоведене, НОТ-а дешаш Iомадара. Цхьадолча дакъе производствана тIера а буергIашаш йоахаш а уп курсаш, 1970 — 1971 шерашка цига шоай квалификаци лакхъерца заводерча вешкха специалиста.

Цул совгIа, ИТР-ий квалификаци лакхъяра духхьал производстве а. 1969 шера дена болх беш а Iалма-технически знанеш университет, вIашагIйоах балха лакхара.

Дешара процесс вIаштIехьъкхара, хьалха латта опыт йоаржаяра, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара гIуллакха юкъе Iоекха даькъа лоац завода керттерча инженера н. А. В. Павлова.

М. ЛЕОНИДОВА,

кадраш кийчъяра дешаьта вокхагIвола инженер.

Ю. ТРОФИМОВА,

рационализаци дешаьта вокхагIвола инженер.

«ОКТЯБРЬНЕФТА» РАЦИОНАЛИЗАТОРАШ

Производствени планаш кхоачашъяра мехкдаьттахошта доакха новкъостал ду «Октябрьнефть» мехкдаьттеи гази доахача управлене рационализаторашa.

Толаме чакхдаьккхар цар 9 пятилетка хьалхара шу.

Социалистически декхар тIаийцдар укх пятилетке 2000 рационализаторски предложенеш изобретенеш юкъеяхьа а уж юкъеяхьарах 200 эзар сом кхоае а, аьнна.

Болх дика вIашIехьабаккхар, партийни профсоюзни организацей, ВОИР-а общества оагIонсахьара новкъостал култьаш дика хилар бахьан долаш дIадахача цхьаь шера юкъейаьккхай 70 эзар сом кхоаль йола 470 совгIа предложени.

Массе тайпара специалисташ знанеш оцаш дола чоалхане дешаш цхьана къестаду.

Масала, вордIа рационализаторах — 2 геологах, мехкдаьтте чакхдоахача 4 инженерах, эксплуатаце шоллагIча методий 1 мастерах — лаьтта авторий группа кхоачушдаьл лоархIаме технически декхар. Боккъаша кийчоа болх чакхбаьккхачул отчеташ яьтул тIехьагIа чакхьаьккхай тIоанашка хилагIа чуухийта хий дакъара предложени. Из балхаш долаш вIашIехьдаьнна Белик бурдомов ... станок ... белкин насосаш сетоара ... а ... цаьь тIоанашк хий чуэхйитара ... мехкдаьтта дукхагIа даьла. Электроэнерги кIовитагIа дIаахийтара чотах шера кхоаль ахча 40 эзар сом да.

Новкъосташа Г. О. Чебатаева, Н. Н. Токарева, Р. В. Кошкина дистанционни тIахьожаш оттабаь 6-18 конденсационни установкера продукта температура лакхъяра № 206 йолча скважинна трапной установке тьайчу а йоллаль.

Цу предложене № 206 йолча групповой установка гIулакх деча персоналага йиш тулийт кхи балха халданза тIахьожам лоттабе а Горгаз, тресте дIокеда гаа температурага хьежна ваьсъе а.

Иьахьера предложени еннай Управлене керттерча механика нов. А. Я. Игнатенкос. Маллбуэхьарча Гудермеса мехкдаьтте доалача моттиге бурув тоза йоалаш йолча молочи скважинашкара дIайолла сов 6 дюйм диаметр йола 4 мехкдаьтта провод.

Цу гIулакха балха чертежаш отталаьр проекти организаци. Из трасса дIайодача моттиге 13 метр кIоаргача аьлах тIехьамаха овар провод. Проектировщикаша цу тIа гIоала 70 метр дIа-хьа тIий тасла лаьрIIаьне металло-конструкцина бовача шаьха 45 см. диаметр йола йуммаш процо а ухийтаьш. Дукхза а оттайа йола шиш конструкци аьар лов. Игнатенкос мехкдаьтта провод лахьаеккхара. Проектни организацеш дуйхьалъ хилалар автора карлагIо. Шоай боалаберча материальнеи механизацеи гIулакхьаккхар провод, хьархIача хьолал дикка къацагIа йоцла хьахар.

Бурув тоза хьаьла скважинаш лайзаьь эксплуатацеи дIасенча. Цу предложенагIа шера кхоаль 8073 сом.

ХIаьта шитта массеха предложенеш ххы д я. Премировкe кIера а ваьлагIа вола боккхо рационализатор ва. Дикагiчарех а дикагIбарий сурташ Управлене дикагIа ... Ух ба ин. В. И. Весланский — мехкдаьтта доаза оператор, Ф. И. Шестаков, Г. М. ... — слесараш, А. В. Кудров — производствени гIулакхаш деча бара начальника заместитель, А. Н. Михайлов — смена начальник, кхыбараш.

Пайда хина оц моральни материальни поощрени яра стимулаш. Любовь Ивановна Потылинас — «Октябрьнефть» НГДУ кадрай инспектора хьахьувех трудовой книжка тIа рационализаторски гIулакхаш дьаьла дахь йоалеш. Мехкдаьтта дахкара волча оператора нов. Андреев Владимир Александровича 10 йоазув да, производства инженера нов. Морозов Виктор Михайловича — 48, уж дикка болх бараш, рационализаторски предложенеш юкъехкаьера новкъостал дарах, цо тайп-тайпа рационализаторски предложенеш цуниа еннай веллагIаллег, Сиевев Хьасана Сайда цу тайпара 4 йоазув да. хIаьта нов. А. Н. Михайлова трудовой книжка тIа кхы йоазув да моттиг а бо. Укх тIеххьарча шерашка 37 йоазув да рационализаторски болх дика барах ...

КIоро рационализатора ... а ... а цу бола.

Шоай предложенеш ... кхоачайболла управлене бахлоль «Грознефть» объединене Центральни йIаха-технически библиотека новкъостала ... приятерча специалистий группа тIеххьарча шерашка ... производстве юкъеяьхьа 33 изобретени.

Творческо, ... дIатIайоала ... цу дикача гIулакха ... хьара доагIаш дола ... Управлене ... рационализаци ... вокххагIча инженера нов. Горев Валентин Федоровича.

... 1971 шера 68-нега, 35-нега ...

Цу ... «...» ...

... «Октябрьнефть» Управлене рационализаторашa шоай сийлахь новаторски декхар лардергда.

... ВОИР-а ...

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIДАРА

Культурай искусствай учрежденей керттерча декхарех цаI да интернациональни кхетам балара болх бар. Дукхха къамаш закача Нохч - ГIалгIайчене ма болх къаьстта боккхача-лоархIаме ба.

Интернациональни доттагIал чIоагIдара мах баь варгвоалаш боккхача лоархIаме хилар, вежарашка йолча республикай доакха цIой а хинна дIаетта, Къилбаседа Кавказа автономни республикашка вай викалаш дIа а. цар бараш хьа а ухаш аь искусствай литературай Лекалаш санна йола йоккхий мероприятеш.

ДIадахача сезоне республиканаски театрий репертуар къахьегамхошта интернациональни кхетам балара декхараш теркал а деш оттадь яр.

Эрсий, советски, доазол дехьарча композиторий а. хIаьта шитта Нохч - ГIалгIайчени Къилбаседа Кавказа автономни республикай композиторий а произведенеех оттаьча программаца выступленеш я Нохч - ГIалгIай Гос филармоне симфонически оркестро. Уж программай лекцей концертий хьисапе хул, лаьувгIарий коммунистически мировоззрени хьажхилийтара боккхача лоархIаме я.

Вай мехкарча халкъашта юкъера доттагIала бувзлаш чIоагIдара, вежарашка долча халкъий культураш пьаьке дикадар шолхагIо дIа а знаш йIаьхий хилийтаро, интернациональни доттагIал дегIаэлладара дукха низаш хьнари дIател «Вайнах» яхача Нохч - ГIалгIай пачхальскхен ансамбля коллективо. Вай республике санна, шитта гастролешка яхача а концерташ уттадеш цо бакь болх духхаш а партийни советски органий Сийлен грамоташца белгалбаьхаб.

Къахьегамхошта интернациональни кхетам балара дешаш теркама кIалхара лалийтац республиканаски краеведчески изобразительни искусствай музейша. Масала, изобразительни искусства музея хьокха уттаду эрсий, советски, Нохч - ГIалгIайчен художникий балхаш.

1971 шера шйс бетта алха исторически отделий экспозицеех лаьца 721 лекци йийшай хьалхарча эрсий революне, Октябрьски революце, граждански тIема шерашка грозненски пролетариатон Нохч-ГIалгIайчен ахархошен цхьана доаттабеча къовсама къаьстта уйла тIа а йохийтош.

Краеведчески музее ух вай республике бала нах неттал, вай мехка тайп-тайпарча горолашкарен республикашкарен туристаш а. Каст-каста хьоашалгIа боагIа социалистически мехкий викалаш.

Кхетам балара боккхача лоархIаме за музея болхлоша каст-каста чакхдоаха вIашагIкхетараш, сайренаш, сбораш. Уж мероприятеш чакхйоах школашка, музейи залашка, болхлой общежитешка. ДIадахача шера цу тайпара бIаь гаргга мероприяти чакхьаьккхай Школьни каникулаш йолча денешка йийлла наIараш йола дикхул музее. Цу дийнахь музее баьхараш вIашагIбетталу граждански йаьй-мехкеи тIемий ветеранашна.

Советски нах интернационализма уйлаца хьалкхебара гIулакха лоархIаме моттиг дIалоаш художественни самодеятельносто. МоццагIе а дека традици а хинна дIаэттад культура Министерства хIара шера чакхдоахаш дола художественни самодеятельноста хьажараш.

Къахьегамхошта коммунистически идеалий, халкъашта юкъерча доттагIала уйлаца кхетам балара бокха болх бу юрташкарча культура учрежденеша.

Вежарашка йолча Къилбаседа ХIирий районашкен юрташкен каст-каста ух Наьсарен района культура ЦIен художественни самодеятельноста коллектив. Укх шера 22 июле Наьсарерча совхозтехникуме Дагестанера баьккхача хьышашца вIашагIкхетар хилар. Района йоккха событи яр Серго Орджоникидзе йоI хьошалгIа яр.

Сунженски района къахьегамхой каст-каста вIашагIбетталу вай республика районашкарча а вежарашка йолча республикай а къахьегамхоща. «Республика вай вежарлерган оаха, ленински къаьгагIа гIоргза тхо» яхаш огобекаш йир. Цул совгIа, доттагIала кхайренаш хилар Херсона делегацеща.

1971 шера 17 октябре Сунженски районерча Орджоникидзевски станица торжествени вIашагIкхетар хилар Венгерски делегацеща. Традици а хинна дIадахад юрташкарча культура учрежденеша хIара шера «ДоттагIала», «Къахьегама», «Хьункъаьна» цIейш денлена.

Эрсашта, нохчашта, гIалгIашта, эрмалошта, гуржашта, вай республике дахача кхыча къамашта юкъерча интернациональни доттагIалех теталаь «ДоттагIала» цIей дир Грозненски районо г. Грозенерча Заводской Ленински районашца цхьан Алхан-Кала юртен Старая Сунжа поселкен. Шитта юрта боаламерча тайп-тайпарча къамех йолча къахьегамхошта хетадаь «Хоастам хилба къахьегама» яхаш цIей хилар Первомайски юртерча культура ЦIагIа а. Халкъий доттагIала кетаьь эрзитела вай мехка халкъий хореографически искусство йоазийташ дола молдавски, украински, белорусски, татарски халкхараш юкъе а долаш Палтеречни, Урус - Мартана халкъа халкъий коллективаша ць постановка а.

С. М. Кирова цIерагIча культура парке кIи хезача малапа вIашагIкхетар хилар укх темах: «Ши дуне — ши къонал». КагирхIошта хьалханкъ къамаьлаш дир Советски Союза Турпалаша, Вьетнама кагирхоша, Болгаре кагирхоша, хIаьта шитта республика самодеятельноста дикагIа йолча коллективаша лакьа а лоацаш театрализовани концерт хилар парка Баьццарча театре.

Библиотекаша къахьегамхошта коммунистически кхетам балара чакхдоаха гIулакхаш марксистско-ленински мировоззрени, коммунизмах дог тийшаш, буржуазни идеологеца машар хургбоацеи уйла хилийтара, общественни къахьегамен хьнар айдара, патриотизмаи интернационализмаи уйла дагIаккхулаьа тIалергалаь за.

«Ленина вай дагаш» яхар санна йола чоалхане тема кийчъяьй республикански библиотечни централаша: А. П. Чехова, А. П. Гайдара цIерагIча библиотекаша, г. Грознерча кхыйолча библиотекаша.

Республика районашкарчен юрташкарчен библиотекаша чIоагIа уйла тIайоххйт пролетарски интернационализмах йолча ленински идейшта пропаганда ярах халкъий доттагIалаш.

Гудермесски, Наьсарен, Сунженски, Ачхой - Мартана, кхыча районий библиотекашка интернационализма идейшта пропаганда ярах гIулакха пайда эц читателашца беча библиотечни балла еррига формех. Книжкий витринаш кийчъяьй: «Са Даьй мохк — СССР», «Къовсаме хьатух доттагIал», «Халкъаш шоайла — доттагIий, новкъостий, вежарий», кхыдараш.

Науркски районерча Калиновски юрта библиотека устин журнал чакхдаьккхай: «Вай вокхвоа хьалхалаттараш». Цу журнала оагIош тайп-тайпара професси йолаш болча, къахьегама овсарле лакха йолаш къахьегача наха: птичницаша, доярка, кхаш лелачa бригадерча болхлочо кхеталь яр. Уж ба тайп-тайпарча къамай викалаш: нохчий, эрсий, гIалгIай, кхыбараш. Чакхйоахача сайренаша хьахьоаха, вай еррига даьке экономически дегIадара новкъостал деш долча халкъий лоархIами низ.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, Нохч - ГIалгIай АССР культурай искусствай болхлоша шоай дерригa низаш тIадохийт шоаш чакхйоахача еррига мероприятешка ленински интернационализма, халкъий доттагIала идей, машарен коммунизм хьалъяра духхьа доаттабеча къовсама.

Х. КУРКИЕВА,

Нохч - ГIалгIай АССР культура министра заместитель.

СовгIаташ даькъала хилда

СССР Лакхехьарча Совета Президиума 1971 шера 29 декабрерча шиш Указаца «Нана-турпал» яха сийлахь цIи а тедда «Нана-турпал» яха орденаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ еннай итт а кхы дукхагIа а бераш дакъчен хьалкхедаьчен нанаш. Цу даьлга Нохч-ГIалгIай АССР-е гIоллар.

1. Абдулхаджиева Тамарена — цIен нана, Шаьла района Шаьла юрт.
2. Алиева Ану — цIен нана, Шаьла района Бачи-Юрт.
3. Байалиева Барета — цIен нана, Шаьла района Оьтарой-Юрт.
4. Барахоева Махьмада ПатIимата — цIен нана, МалгIобика района СовгIасне
5. Баразиева Мовсара Хасиэата — цIен нана, Сунженски района Оалкам.
6. Бекова Шамсудина Тамарека — цIен нана, МалгIобика района Советски юрт.
7. Висаева Тамарена — Шаьла района Куочалой юрт.
8. Гадиева Исмаил Лейлайна — цIен нана, Сунженски района Орджоникидзевски станица.
9. Гарабиещева Исрапила Аьэмата — цIен нана, Сунженски района Карабулака поселок.
10. Даутукаева Мизана — цIен нана, Шаьла района Серждан-Юрт.
11. Дашаева Тамарена — цIен нана, Шаьла района Шаьла юрт.
12. Джабраилова Мацийна — цIен нана, Шаьла района Бачий-Юрт.
13. Дукаева Iумарой Тамарена — цIен нана, город Грозный.
14. Жукурова Кахева — цIен нана, Советски района Пазатой юрт.
15. Карагова Ибрахlама Хьаьвайна — «Ингушский» совхоза болхлочох, МалгIобика район.
16. Кусуева ГIазмаьмаьд Тамарена — цIен нана, Ведана района Ведана юрт.
17. Льяноева Торсолта Любанна — цIен нана, Наьсарен района.
18. Мамергова Хамзаьа Маржина — цIен нана, МалгIобика района Долаков.
19. Матиева ГIойтама ПатIимата — цIен нана, город МалгIобик.
20. Минцаева Белета — цIен нана, Шаьла района Шаьла юрт.
21. Оздоева Маьмада ... — цIен нана, город МалгIобик.
22. Тасуева Зайнаба — цIен нана, Урус-Мартана района ...
23. Темирова Маакра — цIен нана, Шаьла района Бачий-Юрт.
24. Товмева Нурвие — цIен нана, Урус-Мартана района Урус-Мартана юрт.
25. Хадисова Умурзайна — Наурски района «Советская Россия» яхача совхоза болхлочох.
26. Хадукаева Весета — цIен нана, Урус-Мартана района Урус-Мартана юрт.
27. Халуева Любайна — цIен нана, Наурска района Алпатова поселок.
28. Хасиева Розайна — «Калиновский» совхоза болхлочох, Наурски район.
29. Цуниева Заиьва — цIен нана, Шаьла района Бачий-Юрт.
30. Чапанова Тамарбека Маржана — цIен нана, МалгIобика района Пхьеккха Ачалкхе.
31. Шовхаева Маджана — цIен нана, Шаьла района Бачий-Юрт.
32. Шурпаева Ашурата — цIен нана, город Грозный.
33. Эльсултанова Сайта Мирзата — цIен нана, Ачхой-Мартана района ВалаpгагIa.

ПИСЬМО ЛЕРАГIА

ХIАНА ЛЕЛХ ТРАНСФОРМАТОРАШ?

[illegible] № 2 йолчу школан [illegible] классехь кхоалгIа сахьт [illegible] электрически сердал [illegible], хьехар бахьан долаш [illegible] дешархоша дешача хьакхата тIа. [illegible] тIеттIа чекхдаьккхина тIе [illegible]-тайпана хаам бу.

[illegible] тIе дуьнен [illegible] боьлуьрзане школе [illegible] электрически серд[ал] [illegible] а баьлла сердал йоцу. [illegible] дешархой хьехархой баьхна [illegible] кучаш а хьекхам [illegible] хIамаш а лехе дIобол. [illegible] уроках [illegible]. ХIинта [illegible] хIама, письмо [illegible] яххана тайпара, кастта а вийслу.

[illegible] базарере [illegible] дукха [illegible] йоккхачу пионерски урамехь [illegible] а [illegible]. [illegible] кхачаче [illegible] сон прешлеске, теленвизион [illegible].

[illegible] трансформатор [illegible] лаьрй баьлу [illegible], монтерам [illegible] бехке дарам аха. [illegible] а бахе — 2—3 сахьт [illegible] а хьийге юха сог лампаш. Бахача наха-м сол дукха [illegible]. Бакьда, [illegible] [illegible] юхк [illegible]. [illegible] лагIча хиннахь хьабаьлча тIатболх хьехархой сердал и ма бий, хIаьта урокаш ерг иза бий саха. [illegible] Бакъда, [illegible] лагIаршгахьа лаьтташ юха а иза баьлла электрически сердал. Топ [illegible] сийна тIеттIа доал никъ мара юкъе боццаш АМООС ко лаьтташ трансформатор чу. Сердал йоц. Ди юкъа, е хIара денна [illegible] вийслу укказа [illegible] гIуллакхаш.

Малий бехке вар? Из дерриг хьуьллар дер [illegible] аьлдоцце [illegible] цIийбола кхуьш боагIа нах бу. ЧIуга хьасане деьзарен секьарен хьехна а баь мехаш мо соьн ашшахьер хьалтIа а тесне электрически сергех тIоа соташ сардаа [illegible] ойла эккхийт цар. Цу сацьате цаI кIела да вусаш мича бахар ца хоьш дIа-хьа боац. Дийнахь чIоагIа лаьуйгI цIер шоаш лоацаш мел оарц доаи хьожаш. Цу гIуллакхах школе хIерам боацилга хайча юха а «поход» ю. Нийь бийла ба царна. Укх шера март бетта дека цу школера ца хаддаш лампаш йоаси, тIой деттан эIапара бIоагIаш тIа агIа изолятораш йохьаш хьебоагIа уж. Цу берашта юкъера цаI мукъагIа малаь ха, лаца кIийле хьац укказа. Цу хаддаш цу школерен вай йийнча цуна юха гIолла йоацча Пионерски улицагIарен удача драмаша кхоардаьл подстанце «операттана» журнал.

Дружинникаш саг [illegible], милиционер вагIаш, депутат, кхьмболи иахха хьашташ, сатем лорабе деккарийла боьларех наха бед оарцагIбоалаш. Уж баларем хьалхие хьалаха хургбар уж хулиганаш. Иштта, фуналак хьача электрически сердал йоаш мотташ вийслу, аьле подстанцерча култалхоша какьат дохьийт райисполкоме е горисполкоме. Уйхаара лохехьарча [illegible] бу из хоам. Цига хоа гIуллакх.

Соьн хьалхашка улл аьга йоакка трансформатора тIа лаьтта аппарат. Iаьлай-Юртара спай из. Цига цхьанне хIамаш чу а йийтта сон иза тIабахарах аьгай из кхы пайдана йоацаш. 74 сом [illegible] ба цуш, хIаьта лехача кораIоагIаш а яц. Иштта трансформатораш, кхьйола электрически оборудовани телхаш дукха моттигаш вийслу районе. Бехктовхие [illegible] саг а вац.

Подстанце коллектива шай [illegible] кхоачаргбаь хIара трансформатора, эIадара бIоагIана ха де:

Цхьабакъда школа комсомольски пионерски, организацеша, дешархоша общественни хулиганаш гучабовхаргба оарцагIъелча. Бийсан ара деларгдоацаш, хIаьта зуламаш дергдоацаш беран кхетаде лоэа, яхаш дуц иштта хIамагI мел кийттача, из цу доклад из цу хьакъехьа, бакъда цул соагIа хьадеш хIаьлаг дац. Советски законагIа хулан дехча бера да бехктохкаме соа бьи я, ания Нахе цу законех эшаш пайда бац.

Хьожабаь кхера а тоха боро пела чуйойташ моллагIчон дайна а бIаргаго дела, хIаьта а из бIаргадайнар са гIулакх дац хьана дIалаха оаза. Цу пелах цуна ха дала 3 сомн 75 кепигн дешкошага, хIаьта из ца хиче тоал сакъ мел улаара ба а.

Лолийа аьлча, электрически боахаш цу подстанце эIамагIча коллективах тайша бета йиц из Назране. Из лорабе новкъостал дац, зулам дер хьалаце гIо деш хила дала хIара кхетам бола саг. Сердал ойлача хана ткоай эIазая монтерех а кхийте из юха согаелча хIама гунаьа а доацин Iоаш бараш бакъ бац.

ХIара шера электрически шкарала листагIа кхоалаш латт район. Электрически сердало бIарг сана лорае еза наьсархошта. Шо-шоай участкешка дIа-юха бийсъа комсомольцаш, дружинникаш, кхьбола социалистически рузкъа лоpаде деккарийла бола нах ба укказа. Уж ха деккарийла ба зуламаш дораш хьа а лехаш уж материальни а моральни а бехктокхаме ца уэза из гIулакх сацардоацилга.

М. КАРАЕВ.

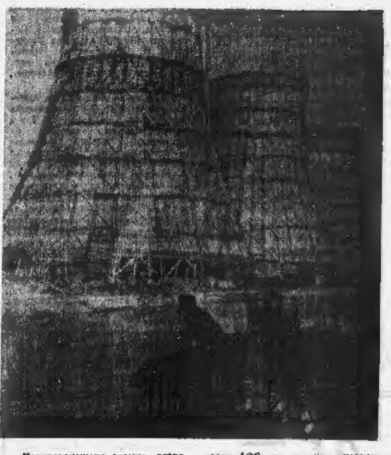

Новоовронежски атомни электростанце бахх ба йоалалийтай 3-лагIа энергоблока 440 мегаватт шиъ бола реактор. Укх деношка эггара хьаддара электроэнерги лургьа ю. 3-гIа блок болх бе йоалаяйтар АЭС дIа миллион киловатт яла тIехьабргба.

СУРТА ТIА: Нововоронежски АЭС цхьа участок.

В. КОЖЕВНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КарагIдаьннараши де лерхIараши

Бахаш наьла хьошташ дила кхоачамдара беррита шоай хье тIабахийта къахьегаш ба Грозненски трамвайни управлене болхлой. Дикача къахьегама толамаша чакхдаьнхар цар пятилетка хьалдара шу. Шоай толамаш кхы а совдоахаш дIадоладаьд трамвай водителаша керда шу а. Везалбаьнна дика къахьегаш ба водителаш: П. К. Машуровская, Б. В. Авакесян, Г. Н. Розадзе, дежурни электромонтер Н. А. Ильина, болхло Н. Иевва, столяр А. Бирюков, кхы дукхагIа бераш.

Трамвайни управлене 24 водитель ва 100 эзар соагIа километр хIаракх трамвайта дахь байча цхьанкха аварг йоацаш. Царна дукхе на гоэн ехай «авари йоацаш болх барах» яха 4-ча степена значкаш. Цу водителашта юкъе ба Р. И. Аванесян, М. Г. Арбузова, Т. Ф. Белоозерова, П. С. Гудумин, М. А. Помпушкина. Цул соагIа водителашта Б. Б. Оганесяна, П. П. Машуровская «Къахьегама Шеча байракха» орденаш еннай. ХIаьта депо столяра А. Бирюкова «Знак почета» яха орден еннай, Я. Искевате «За доблестный труд» яха медаль еннай.

ДIадахача шера хьаьхача толамаша хиге хьинаре дакъа лаьцар депо рационализатораша а. Цар кийч а яь производствана хьашейхьаьча 58 рационализаторски предложене пачхьалкхена 4 эзар сом пайда баьб. ДикагIа болча рационализаторех лоархIаш ба ях. Киселев, Ситников, Горюнов, дукха кхыбараш.

КарагIдаьннараш дика хьее а. вIолагIча пятилетка шоллагIча шера хьалхашка латта декхараш кхы а бехктокхамегIа да. Консерви завода хьалхь яла езаш а лахьагIа тиговн подстанци. ШоллагIа трамвайни депо хьалъечара шоллагIа эргIа а хьальаь никха еаш я. Жуковски улицагIа булаш латта трамвайни никъ консерви заводе болача трамвайни никъ цена дIа а хотташ баьлла бала баэаш ба Цул соагIа Октябрьски районе 30 участкера 58 участке кхачалца трамвайни никъ балла бийкха бела. Центральни рынкера машинашьъастанце кхачалца а шоллагIа никъ бахла лерхI. Укх шера тха управлене кхоачаргьа 37 керда трамвайни вагон. Цу масалаш къахьта хьалхьонд тха трамвайщикаша шоаштта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдергхилар.

А. ШИЛОВ.

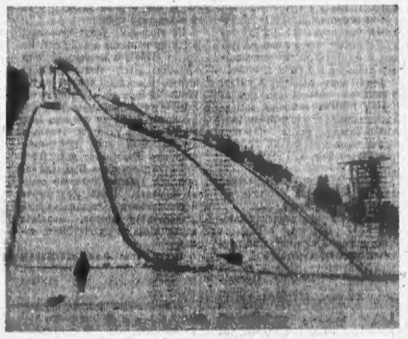

Iаи замлелаь лелоча спорта зеннуош ара советски Дальний Востоке йоккхагIйола комплекс хьадеш латт Южно-Сахалинске. Цуна юкъегIоргье спортивни павильон, лыжни стадион, канатно-кресельни никъ, йоккхай эIамагIа трамплинаш, [illegible] слаломий фристан, биатлоне топаш кхуьса моттиг, керда гостиница.

Сайро хьалххагIа дукхча трамплинаш соргъе укказа [illegible].

СУРТА ТIА: йоалла эIамагIа трамплинаш.

О. ГАЛУШКО сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

МАШАРЕИ ИРАЗЕИ ДУХЬА, КОММУНИЗМА ДУХЬА

Малхбузехьарча информацехьни агенсташа хьакхайкавьй советски халкъа керда шу даькъал дувцаш телевиденен радиочун гIоалла Н. В. Подгорне хьайийна КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совето бахьанаца довца текст. Из довца бувцаш шоай передачашка шерра хоамаш дальд доазол дехьарча радион телевизионни станцеша.

НЬЮ-ЙОРК. Москвера бега хоам тIа Ассошиэйтед Пресс агентства белгалдоаккх, довца тIа дувцаш [illegible] [illegible], советски халкъа [illegible], [illegible], гапречески низеха [illegible] дизза а долаш кердача шера чу долаш хилар». Н. В. Подгорне хьахайкадаьд, белгалдоаккх АП, «Европера кхоакха кIаьдара, халкъий машарен кхерамзланен пайдана долча оагIорахьа дуцен халкъашта юкъер хьал дувцара гIулакха керда толамаш дакъа хилар.»

Керда шу даькъала дувцаш бахьана довца тIа ахкадар, йолх ЮПИ агенства, керда шинай авантюраш тIехьалатрараша геро Iоднлладаш, машар чIоагIбарга бодача наькъа тIа халонаш новкъарленаш кIезига яц».

ПАРИЖ. Советски халкъа керда шу даькъала дувцаш КПСС ЦК-а, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Советоа бахьана довца ше ма бирра хьакхайкабир Франс Пресс агенство а. Цо хьаьтта белгалдоаккх «1971 шу вай мехка, еррига социалистически содружества дуцен халкъашта юкъера позицеши авторитети дIахо чIоагIенна шу дар» яха моттиг. ДIадаха шу «КПСС XXIV съездо тIабийцача машара программа» шу дар, — йоах Франс Пресса.

ЛОНДОН. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатели Н. В. Подгорне хьахкайкадаьд, машар чIоагIбарга бодача наькъа тIа «халонаши новкъарленаши кIезига еце яз, нагахьа сатна еррига пачхьалкхенаш дIа-юха дувцар кхетадеш вIашаги дага а яьцча машара духьа низаш оарцагIдоахаш дуле уж шаре йиш хилар, — белгалдоаккх Рейтера агентства Москвера беча хоаме тIа. Агенство кердадоал 1971 шу «Советски пачхьалкхено хьиха ре арахьара политически гIулакхаш леладаь шу хилар».

КЪОВСАМ ЧАКХБАЬННАБАЦ

Йоккхий федеральни жюри оалаш йола йоакха американски судебни ше орган Пентагона материалаш арахьар тоахаш я. США оборона министерстве хьалха болх беш хиннача Массачусетски технологически института йоккхагIйолча Iилма сотрудника доктора Дэниель Эллсберга ший бутт хьалха американски непайовзой организаша дIадолар Вьетнама халкъа духьал США-с тIом кийчбараш агресси йоаржадеш Пентагона къ долаш тIайола документаш.

Цу документаша цIаьнкха а ца хиннача тайна доа дьахкар Америке, правительство халдаша харцдуьнал хилар гуча а довиккаш. Дуьненга хьахьар Индокитаера США цIий мелададаш йола империалистически агресса къахлагIа хьа мичта хиннай а дIа шинта хьижай а дувца документальни бакъдараш. Американкаш Iехабе геттара хаьлагIа хилар, Дукхача наха бIаргаш хьалехар. Кхы а дикагIа гучальлар империализма халкъий кхерамален кортамукъалена къавза шоастагIа хилар тIара.

IадаIо маггIанзар из Эллсберга. Из бехке вир цкошах деладахь-документаш лахкабелар, хIаьа Лос-Анджелесе йола цхьа жюри лоархаш а Эллсберга законагIа доацаш пентагоновски документаш ший лоалехь дерзаде-рахи леладараш долча деьнга, хIаьта шоллагIа, Бостоне тоххаш ха уж лелайоазон тIа арахар. Лос-Анджелесерчи суда тIаьоагIаргаш доктор Д. Эллсберг, хIаьта Бостоне суда хьалхашка оттаргба кепатохара документаш юкъарчал доацаш кийчдер нах. Къаьстта аьлча, «Нью-Йорк таймс» яхача газета тIема обозреватель, хетаргаш, кхьбола журналисташ а.

Къонахчал дола гIулакх дахьчул тIехьагIа доктора Эллсберга вахар оалажгара хубанделар. ТIема духьалерча болама из юкъевахачул тIехьагIа цуп хьалха решача дукхача доттагIашен коллегашен дохадир цунцара гIулакхаш. Эллсберга лаьча къонахчал долча гражданска гIулакхара раьза хиламзар цун шай цIагIа а. Эллсберг суде вехча цуна новкъостал де тIагIавзар цун уст-дас, миллионера Луиз Морьса а.

Из хьалхаьхар вIалла дуьнна дагаца ниннача оагIоралаьара. «Ньюсуик» яхача журнала корреспондента къмаьаль деш ший мара теппаме йолаш чакхъьппетача IиламахоIуп сесага Патрицес дийца ма хиллара, хьалкагIа вIалла боазаш ма хиннача дукхача наха тайп-тайпарча къахьашаш Эллсбергага хойт цо аьча деказ долча гIулакха шоаш раьза хилар а. Вьетнама чурча гIулакхашта американцаш юкъелелаьлга дIадаьккхара шоаш тIехьа хилар а. МугIарегIа болча американцашна моттел, полицейскеша а, Эллсберг шоашта бIаргазарча хоам бу цунга шоаш из лоархIаш хилар. Цхьа ма уинагIа дехьа воллаш цун сийна лаьрххIа зорига транспорт соцайр полицейске.

Эллсберг США эггара дукхагIа воазарех а хиина дIаеттаа. ХIаза цо кIэзига ха йоаш Вьетнаме бу тIом сацийтара тIехье ета тайпа-тайпарча митингашка. Июнь бетта дена цо официально къамаьл даьд 20 соагIа йолча митинга кийнге.

Шийна е кийчъеча суда дукхаь эттара кийчдари цунах США ма империалистически гIозарва дIахо а гучадахара йола трубуна е дахьа доктор Эллсберг, эхь ца кетача американски политика боккъонца бола чулоацам дIа а хьокхаш. Из суде оттайе дагава Вьетнаме бош бола тIом законагIа ца боагIаш хилар, США правительства арахьарча политика решенеш конституционни порядкагIа йоацаш хилар дола доц.

Шай гIулакх бакъхалараx тешаш ва Эллсберг. «Из гIулакх эггара хьаьна гучадалар бахьан долаш набахте вахка веза са?»— хетт цо, ше жоп а лу». «Веза. Сайна духьал дакъхха гIулакх юхасоцадергдола хIама гац сона».

А. БОБИКОВ,
ТАСС корреспондент.
Нью-Йорк.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ВАРШАВА (АПН корр.). Владлаке хьалхь йоалаш латт Польше эггара йоккхагIйола лакаши басарашь ду завод. Из кийчъеш а хIанзарча оборудованеца, цун производственни процессаш йиза автоматизаци ю хургъя. ПлаcагIа лаьрхIа йола цун ассортимент геттара шера хургъя: массе а тайпара бос бола лакаши басараши — эмалеви басараш, дукха даха лакаш, мебельни промышленноста эша басараш.

IIхьабаргъда автомобилашта эше эмульсионни басарени йатуралий лакаши дергдолаш специализаци ергъа завода. Уж кийчдеш йола цех хIанзае а йиэача мощностагIа болх бе йолаялийтай. Ше геттара дика хилар хIанзае а хьехьекхад продукце «Польски фиатс». Из дIакхухьийтаргьа экспорта гIа СССР-е, ГДР-е, Австре, кхыча мехкашка.

1972 шу чакхдоалаш планагIа оттаьча мощностага кхоачаргъа Влоцлавекски завод, цу тайпара йолча дуцен тIа эггара йоккхагIчарна улуц дIа а оттаргъя. ХIара шера 100 эзар тонн лакаши басараши арахецаргда цо.

СОФИЯ. (АПН — «Софияпресс»). Европа соний беш я оал Болгарех каст-каста. Шай бахьан доацаш а алац; гуржий боалаш, боалаш, хьайбаш, тIантIаш, Iамаш, кхораш, бIараш, миндаль геттара дукха хьахул цун лаьтта. 150 эзар гектар лаьтта дIалоац болгарски бешамаш хIана. Шера экспортагIа дIабохьийта керда соммаш 100 эзар тонн соагIа хул. Чакхбаьха а дукха соммаш дIаккухьийт республикае — 60 эзар тонн тайп-тайпара компоташ, 40 эзар тонн конфитюраш, 20 эзар тонн сокаш, 10 эзар тонн сиропаш.

ДикагIйола агротехника юкъейоалаярах, культурай тайпаш толларах, производственни процессашта механизаци ярах укх тIехьерча шеранка йиш хиннай производствана шера индустриализаци е йолае. Дукха соний бешамаш шай Пловдивски, Варненски, Кюстендиловски округашка. Укх карарча пятилетке соний бешамаш ергъа кхы ийс эзар гектар хулача лаьтта а ДIайогIаьа перспективни фух йола соний гаьнаш кхию питомникаш ергъа, баьцоагIаш лазарехи сацоаллача эвние хIамаеки лорарг йоккха эффект йола препараташ еття лерхI.

ПХЕНЬЯН. (АПН соб. корр.). КНДР къулбехьен махкбузехьа йола Къулбехьен Хванхэ республике дуга кхедача керттерча районех цаI я. Халкъа Корее доалхачча деррига дугах кхоалагIа дакъа доаккх цига. Цул соагIа Iажий бешамаш дика хиларца а цIи хеза я из. Укказа, довкъай босашка соммаш кхебу йоккхай совхозаш а.

Дукха ха йоацаш а тIехьа Къулбехьен Хванхэра мехке центре долар гота машенаькъаш. ХIана укказа дехкац латт шера машенаькъаш Корея Къахьегама парте тIахьийха уж доаккхача юкъе дакъа лоцаш ба эзараш бола юртара къахьегамхой, школашкен вузашкен деша баги нах.

ХIанзехьа а болх бе болабалийтаб 60 километр хул никъ. Провинце центр йола город Хочжу мехка юоттерча машенаькъах дIатох цо. Никъ булларашь 500 эзар кубометр соагIа лаьтта хьалдаьккхад укказа.

Ф. ЛЕСКОВ.

ЧIОАГЪЕННАЙ

ОТТАВА, 1 январь. (ТАСС). Керда шу хьатIаккхоачаш чIоагIъеннай Европерча НАТО «ударни ядерни низашта» юкъера шай бIу арабаккхара хьакьехьа канадски правительства яь решени.

Европе «ядерни дакъа» кхоачашдер Канада ялл це тегара хьакьехьа яь решени премьер-министр Трюдо керте лаьттача правительства 1969 шера сентябре хьакхайкадаьд. Цу хана тIайннар НАТО-ца юкъа а йолаш Европе лоаттаю канадски гераздарча низий контингент шоаза кIезигьеш йола решени.

Оборона дешлех лаьца соаж август бетта кепатеха правительства арахьекхача «КIайча книжка» тIа иштта йоахар, 1963 шера Канадах хьоарчаь хиина ядерни боеголовкаш а йолаш йола «Вомарк» яха Канаде лаьтта зенитни ракеташ дIашагIа а. яха США юха дIаяьхийта дага ба.

НАХА САЛОIАМ БАРА

...Дешна мел хул «Красный молот» завода культура ЦIагIа хIора денна, хIара сарахьа, къаьсттача саьнIача денношка. КагIийча нека вIордаду сарахьа телевизорий эппаншта хьалхашка бегIа. Цандукха ух уж клубни мероприятешка хьажа. ХIаьта ден-гара-денга шоаш а дукхагIа замъа лоац уж чакхйоахача. Масала, хьажцархъа вай культура ЦIен хоровой кружок. Цу кружока дакъа лоацаш шовзтхьем итт саг ва хIана. КагIийча нахен мехкарашея шоай кулгалхочуна, Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни артистаца Соколов Виктор Анатольевичаца цхьана оттаю иллей репертуар. ХIаьта цар дакъа ца лоацаш чакхъадац культура ЦIагIа цхьанкха а сайре.

Дукха хабараш хилар культура ЦIагIа вIашагIъеллача «Эхо» яхача электроинструментальни ансамбла гонахьа. Тешацар дукха бараш цун толам баргхиларах. Цудукха хале дайра юххьанца кружока кулгалхочо Афонин Анатоле. Каст-каста культура ЦIен залачу ра бийса хиннечул тIехьагIа а хиа йоаш яр музыка. Уж яр хьалхара репетиции. Моттигаш вийслара уж хеттача тайпара чакх ца йоалаш. Бакъда катярхой тIехьашка боавлацар. ХьатIахкхьачар хьалхарча концерта ди. Из дар ца тешаш хиинараш ансамбла толамех тешабаь ди, юххьанцарча толама ди. ХIаьта толам —боллача «бис» яха хьакха цIогIара, детта тIоарш. ХIана «Эхо» юкъе йоацаш оттаьча сайрен бакха раьза а хилац завода балхлой.

Къаьстта дика кIачо хьор культура ЦIен самодеятельни артисташа кердача шера кIайна. Хьалхе а оттаьлар утренникий расписаши, костюмаш тайяр, пригласительни билеташ кедаьдар. Кердача шера программана юкъебар берашта кийчбаь «Волшебные огни» яха фильм. Из кийчбаьбар драматически кружоко. Цу кружоко дакъалоацарашка кердача шера бал хуллаш хьекха кийчъяьлар иштта «Сахьерданна 30 минот» яха интермеде а. Адаша даиц культура ЦIен самодеятельни кружоцаш кийчъаь [illegible] мероприятеш оагIаргашка а, цар берашна а чIоагIа раьза хиена тIакIацалте.

Завода боккхий культура ЦIагIа практикагIа хух культурно-просветительни училища студенташ. Цар шоай сакъердаша мероприятеш тейIах культура ЦIен зрительни зале моттел [illegible] цехашка, общежитешка. Цар [illegible] боахаш, беседаш ю.

...Чакхдоах бахха ди. Къахьегама дешна тIехьа боагIа салоIа ха. Из салоIа ха кертагIа чакхьанаха харга хьежа хул болхлочун тIехьа тIадоагIача дийнахьара къахьегамашара бетон. ХIаьта завода болхлошта хоа салоIача хьаьк самоцадена пайда [illegible].

М. РАШИДОВ.

ЦХЬОАЛАГIЧА КЛАССА ШОФЕР

«Старогрознефть» НГДУ транспортни конторе нагахь саг хургвац шофер Сиротинцев Михаил ца вовзаш цун сий ца деши. Ялхайтта шу соагIа ха а из цига тайп-тайпарча машенаш тIа, автобусаш тIа болх беш хьавоагIа. ХIана цхьоалагIча класса шофер ва из. Цун наькха тIа йоала «Авари йоацаш болх беш вола шофер», яха шоллагIча степена значки.

Цо къахьегаш йолча транспортни конторa коллективо дог гIоадоахача толамашца чакхдаьнхар дIадаха шу. Хенал бута хьалха кхоачаший цар мехкдаьттадоштта, буруэдеттераштa, гIишлошъераштa мухь дIа-юха баьхьара шера план. Укх шера чотах дIа-юха бехьа мухь 60 эзар тонн соагIа ба. Къахьегама оасарле ла. кIъара задани 108 процент кхоачашъяьй. Халкъа боахама мухь дIа-юха баьхьерга дIабоДа мах планагIа лаьрхIачул 3,3 процент лох а беш пачхьалкхенна баь пайда 90 эзар сом гаргга ба. Цу шера хьегуа а даь транспортникаша дIаденна тиша хьан 430 тонн гарга ха.

Уж толамаш доахача шоашара доагIа дакъа лаьцах транспортни контора рационализатораша а. Цар кийч а яь производствана хьашейхьаьча рационализаторски предложенеша пачхьалкхена 4635 сом пайда баьб.

Иштта къахьегача коллективе дизза дакъа лаьцад цу конторе шофераштa юкъе яржача яхье масазза хьалха волча Сиротинцев Михаила а. Цхьа смена дIаихийта цо шай норма 170—180 процент кхоачаш цa еш. Цудукха цун вIаштIехьахьлар пятилетка хьалхара шера план хенал хьалха бутт хьалха кхоачашъе.

Ши-шегIа дьахулаш дац уж толамаш. Цар керттера бахьан да шай болх цо дика вIаштIехьбаккхар. ХIара дийнахь смена чекхъяьлча кхоача IибраIма хьа из вовзехь хьинъа вела мара из везаш кийч а ий дIаоттаю цо ше лелаю машен. Цудукха хьовзам хилац цуна балха тIа.

Иштта къахьегарах цунна тайпана соагIаташ дукха да. Итташ я тайпана Сийлен грамоташ, ахчан премеш. Соаз цуна ела Ленински юбилейни медаль. Тахан из шерарча вдкаре хьинаре къа а хьегаш цо доаха соагIаташ сайна дукха да цуна тайпана соагIаташ Сийлаха — боккха. Дай мехка тIом латтача шеранашка а. Цу хана майра, денале летташ хьаьрах цуне еннай «Дай мехка тIемо II-ча степена орден», «За отвагу» яха медаль, кхыйола медалаш.

ДIадахача шера дакъа толамаш кхы а совдоахаш къа а хьегаш пятилетка шоллагIча шера задани хенал дукха хьалха кхоачашъе доц ваннад Сиротинцев Михаила. Из толамца кхоачашдергхилар хьахьонх укх шера хьалхарча денношка цо доахача къахьегама толамашца.

А. ТИЩЕНКО,
«Старогрознефть» НГДУ транспортни контора шофер.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 январь.

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.40 — Берашта. «Выставка Буратино». 10.10 — ОIичальни [illegible] дешошка «Вит тамисти жIалин» яха художественни фильм. Хьалхара, шоллагIа сери. 12.00 — Клоунигъбархой клуб. 13.00 — Телевизионни халкъа университет. Эстетически кхетама саг кхетара бола театре лоархIам. 13.45 — Кердадараш [illegible] — Передачай программа. 17.05 — Берашта фильм. 17.20 — Аманкана лай чаяпа. Йоккха агIа йолча классашка деша багIараштa йоне кердача шера представлени. Пионерий Дворецера трансляци. 17.50 — Юрта боахама техникана ремонт ен латт. 18.10 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай. эрсий меттала). 18.30 — Киножурнал. 18.45 — 00 лаьцагIам я. 18.50 — Дуцен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 19.10 — Передачай программа. 19.15 — Миллионий ленински университет. Социалистически оахара принципаш оамалена. 19.45 — «Пачана — сай» яха художественни фильм. 21.00 — Хаб. Информационни программа. 21.30 — «Дяпен ашешналетса» яха телевизионни художественни фильма, премьера шоллагIа сери. 23.00 — Хаьхара ашараш. 23.40 — Кердадараш. Передачай программа.

РАДИО

4 январь

6.30 — Юрта Iуйре (эрсий меттала). 6.45 — Хеамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Халкъа тIахьежам дIахьош ба (эрсий меттала). 8.40 — «Парте 24-гIа съезди литераторий декхараш» яха беседа (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — «Вай Деьлен эренашка» яхача циклашера передача. 9.35 — «Моттигерча композиторий» [illegible] иллеш яхача кхоллараш передача (нохчий меттала). 10.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Индустре боахха гIа (нохчий меттала). 16.20 — Коммунисташ къахьегамхой вIаштIехьабоахараш ба (эрсий меттала). 16.35 — «Волалой класси обществa вахара юкъера цуна бокка лоархIаме» яха беседа (нохчий меттала). 16.45 — Вай индустриальни шоай (эрсий меттала) 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала) 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала) 18.27 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 18.40 — Москва.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллех Грозне кIезиг-дукха морхаш а йолаш, къилбаседа-малбузехьара гIаьххьача боарама мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 1—6, Грозне 2—4 градус шелал йолаш хила а таьлу. 5 январера 6 январе кхачалца морхаш а йолаш, юкъ-юкъа ехка а ехкаш, уж дешахь кхьачча хана кIезиг-дукха лоа а долхаш. къилбаседа-малхбузехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 8—13, хенош юкъ-юкъа хила 2,7 градус шелал йолаш, деношка 3 градус шелалгера 2 градус йовхалга кхоачаш хила а таьлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-81, 364051, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-00; редактора зам.— 3-30-11; бехктокхаме секретара — 3-34-38; партийни вахара, культура, промышленностеи отделий — 3-42-30; юрта боахамa отдел — 3-42-28; кехьашей отделан бухгалтерен — 3-00-71.

«Грозненский рабочий» издательство типографе. Республика ороспечат 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-81, 364051, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-38; отдела партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 3-00-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», Республ. ороспечат, 7/84.

СФ05601. Заказ № 17.